

12.
ROČNÍK

ORA ET ARS - SKALKA 2019

Slávnostná
vernisaž
11. ročníka
ORA•ET•ARS
SKALKY
v areáli
kláštora
na Veľkej
Skalky
21. 7. 2018

PREAMBULA•SYMPÓZIA

ORA ET LABORA • Most, ktorý preklenul hranice storočí • V. a VI. storočie: z chaosu zániku k poriadku a Svetlu • Architekt v Monte Cassino kreslil pre Európu • Svätý Benedikt • Potom benediktíni • V XI. storočí: Na Skalke pri Trenčíne pustovník Beňadik s učiteľom Svoradom-Andrejom • V XIII. storočí benediktínske opátstvo • Misia obnovujúca dobro Evanjelia i dobro slovenskej kultúry • Kultúry národa, ktorý už vtedy prispieval svojou hrivnou ku kultúrnemu bohatstvu Európy • Svetadielu, ktorý je dnes opäť v pohybe • V Európskom dome sa byty národov už takmer zjednotili • I nanosili do nich nábytok • Napriek tomu autentický európsky duch akoby zostal za dverami • Bohaté spektrum umenia dáva príležitosť pootvoriť dvere • Ponúkame preto myšlienku výtvarno-literárneho sympózia k pocte a k podpore odkazu Skalky •

O R A • E T • A R S

Vážení návštevníci Skalky,

milí umelci, výtvarníci, literáti, historici, ctené sympoziálne spoločenstvo.

Vždy, keď príde čas konania Medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia ORA ET ARS SKALKA a v našom meste

vítam jeho nových účastníkov, zamýšľam sa nad duchovnými vecami. Som rád, keď vidím, že sa na Skalku opakovane chcú vrátiť a niektorí po čase aj znova na sympóziu prichádzajú. • Často hovoria o tom, že im jeho atmosféra chýbala. Na posvätnom mieste nachádzajú stíšenie, usporiadanie myšlienok, svetlo, čistotu, objav, inšpiráciu. A často počúvam, že ich diela pretkané odkazom Skalky potom vznikajú veľmi prirodzene, slobodne a akoby samé. • Žijeme na Slovensku, ktoré sa po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej zmenilo zásadným spôsobom. Mení sa pohľad ľudí na veci verejné, na práva, na slobodu a na budúcnosť. Naplnia ma nádejou, že o pojme sloboda hovorí a diskutuje aj nová, mladšia generácia. Myslím si, že aj vzťah k umeniu, ktoré nás presahuje, je neoddeliteľnou súčasťou slobodného človeka. • Ďakujem umelcom za ich prácu na sympóziu, za spoluvytváranie ducha tohto mesta, za všetko, čo u nás po sebe zanechávajú, čo nás ovplyvňuje a obohacuje. • Ďakujem všetkým nadšencom, ktorí pred dvanástimi rokmi začali písať novú, sympoziálnu históriu Skalky, a pokračujú v pôvodnom cieli. Som rád, že naše mesto je tak veľmi úzko spojené s týmto významným pútnickým miestom. Želám všetkým jeho návštevníkom, aby načerpali z neho čo najviac duchovných síl a osvieženia.

Mgr. Richard Rybníček,
primátor mesta Trenčín

• • •

ÚČASTNÍCI:

VÝTVARNÁ • SEKCIA:

Polsko:
Agnieszka Stodkowska, Varšava (PL)
Hubert Czajkowski, Varšava (PL)

Česká republika:
Ladislav Hodný starší, Týn nad Vltavou (ČR)
Ladislav Hodný mladší, Týn nad Vltavou (ČR)

Slovensko:
Martin Kellenberger, Bratislava (SR)
Ján Krlička, Prešov (SR)
Maria Jesus Machek-Rivero, Marianka (SR)
Dominik Monček, Pruské (SR)
Iva Jarošová Štrbová, Bratislava (SR)
Alena Teicherová, Dubnica n. V. (SR)
Jaroslav Uhel, Palúdzka (SR)
Jozef Vydrnák, Dubnica n. V. (SR)

koordinátor výtvarnej sekcie

LITERÁRNA • SEKCIA:

Rudolf Dobiáš, Trenčianske Teplá-Dobrá, (SR)

koordinátor literárnej sekcie

Katarína Džunková, Košice, (SR)
Erik Ondrejička, Bratislava, (SR)
Dana Podracká, Bratislava, (SR)
Ján Zambor, Bratislava, (SR)

Kurátor • sympózia •
a • výstavy • po • sympóziu:
PhDr. Marián Kvasnička, Trenčín

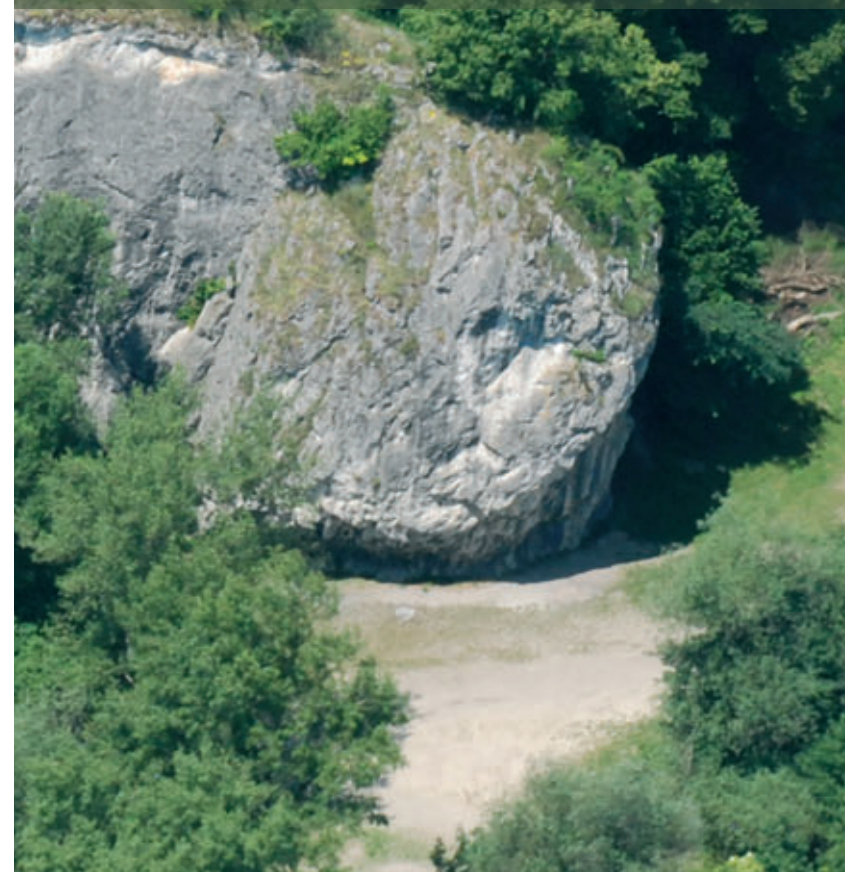
historik a znalec umenia

12 ročník

**Medzinárodného
výtvarno-literárneho
sympózia
ORA ET ARS – SKALKA 2019
17. – 23. jún 2019
• Veľká a Malá Skalka
pri Trenčíne
• Skalka nad Váhom
• Trenčín**

Organizátori: Mesto Trenčín • Trenčiansky
samosprávny kraj • Trenčianske osvetové stredisko
v Trenčíne • T-via, o. z. • Farský úrad Skalka nad
Váhom

Podujatie podporili: Beňadik, n. f. •
Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne • Slezská
univerzita – Filozoficko-prirodovedecká fakulta
v Opavě. Výzkumné centrum pro kulturní dějiny
Slezska a střední Evropy (1000 – 1800) •
Drevopal, s.r.o. Ladce

Milí umelci a návštevníci sympózia ORA ET ARS,

teší ma, že najstaršie pútnické miesto na Slovensku už po dvanásťkrát popri svojej duchovnej atmosfére ponúkne aj možnosť plnohodnotného estetického zážitku. Každým rokom dáva Skalka umelcom – výtvarníkom a literátom priestor predstaviť svoje diela, ktoré vznikajú priamo v areáli tohto čarovného miesta. Ako trenčianskeho župana ma teší, že atmosféra pútnického miesta u nás v Trenčianskom kraji neustále inšpiruje k tvorbe naozaj zaujímavých a výnimočných diel. Počas jedného týždňa sa múzy spoja, aby sa ich poslanstvo a odkaz prostredníctvom tvorby nielen regionálnych autorov dostalo bližšie aj k nám. • Do priestorov najstaršieho pútnického miesta na Slovensku smerujú každoročne kroky slovenských i zahraničných umelcov. Svoje pevné miesto medzi nimi majú naši regionálni majstri. Mená ako Dominik Monček, Alena Teicherová, Jozef Vydrnák či Rudolf Dobiáš sú samy o sebe zárukou kvalitného umeleckého diela. Preto som naozaj rád, že k stáliciám tohto medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia patrí aj držiteľ Ceny Trenčianskeho samosprávneho kraja za rok 2017 Rudolf Dobiáš, spisovateľ, ktorého netreba zvlášť predstavovať, či autor busty M. R. Štefánika a Ľ. Štúra na župnom úrade, Dominik Monček. • Slová vďaky neodmysliteľne patria aj organizátorom podujatia, ktorí sa príprave sympózia roky poctivo venujú. Návštevníci si najmä vďaka ich vytrvalosti a úsiliu každoročne odnášajú silný duchovný a emocionálny zážitok. Ten môžu vďaka nadväzujúcim výstavám spoznať aj prostredníctvom jednotlivých expozícií v krajskom meste Trenčín. Jedna z nich ozvláštni na dva týždne počas letných prázdnin aj priestory župného úradu a odprezentuje nám vnútorné prežívanie a pocity umeleckých odborníkov vo svojom remesle. Ako povedal Aristoteles, *cieľom umenia nie je reprezentovať vonkajší vzhľad vecí, ale ich vnútorný význam*. • Záverom mi dovoľte popriať organizátorom, samotným autorom i návštevníkom veľa nových inšpirácií, ktoré budú sympóziu sprevádzať nielen týmto dvanástym ročníkom, ale aj počas ďalších rokov.

Ing. Jaroslav Baška,
predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja

Génius loci...

... takto sa zvykne vyjadrovať skutočnosť, že niektoré miesto je zdrojom zvláštnej inšpirácie. Skutočnosť, že na starobylú Skalku pri Trenčíne sa už po dvanásťkrát schádzajú umelci z rozličných končín Slovenska, ale i spoza jeho hraníc, aby tu tvorili svoje diela inšpirované príbehom dvoch mužov, ktorí práve v tomto prostredí strávili časť svojho života – táto skutočnosť doslova experimentálne potvrdzuje prítomnosť génia na tomto mieste.

Génius loci iste nie je žiadna mytologická múza, ktorá by poletovala na danom mieste. O čo teda asi ide? Na človeka do istej miery pôsobí aj prostredie a stvárnjuje ho. Prostredie Skalky pritiahlo svojou krásou a podmienkami – akými bola jaskyňa, stromy a rieka – Andreja Svorada a Beňadika, ktorí hľadali ústranie, ticho. Považovali ho za vhodné na pustovnícky život. Rieka, ktorá bola v tej dobe iste plná rýb, mohla byť vnímaná aj ako zdroj skromnej obživy. Život svätých pustovníkov a ich neskorších pokračovateľov – benediktínov i jezuitov – zanechal na prostredí Skalky aj konkrétne stopy, hoci dnes môžeme z nich vnímať iba skromné zvyšky (okrem kaplnky, ktorá je funkčná). Citlivé a tvorivé oko umelca sa však dokáže zachytiť na ruine, na skale či rastline a odraziť od týchto detailov svoju tvorivú fantáziu.

Ďalšou súčasťou génia loci je konkrétny životný príbeh ľudí, ktorí na danom mieste žili a uskutočňovali určitú činnosť, pre niečo sa obetovali, pre niečo trpeli a Beňadik obetoval aj svoj život. Koľko impulzov môže pôsobiť z ich príkladu na umelca?!

Nezanedbateľnou súčasťou génia loci Skalky je aj skutočnosť, že hrdinovia toho miesta sa stali svätými. Svätých by sme mohli nazvať hromozvodmi priťahujúcimi spojenie nadzemskej skutočnosti – Boha – s ľudskou, pozemskou realitou. Boh tu pôsobil v ich dušiach a oni s Ním spolupracovali. Z vonkajšieho hľadiska sa takmer nič nedialo, no v skutočnosti sa tu dialo niečo veľmi silné a významné nielen pre ich život, ale aj pre celé prostredie, pre budúcnosť. A práve táto skutočnosť komunikácie Boha s človekom a človeka s Bohom, ktorá sa tu odohrávala, je tajomstvom trvajúceho vplyvu tohto miesta počas dejín až do súčasnosti.

A napokon, svätci sa nestrácajú kdesi v minulosti, nezapadnú v ničote. „Ich duše sú v rukách Božích...“ – ako hovorí Písmo. Jestvujú v priamom a večnom spoločenstve s trojjediným Bohom a aj tam si zachovávajú svoj vzťah k tomuto miestu, k ľuďom tohto prostredia, k tým, čo sem prichádzajú – a vyprosujú Božiu priazeň, Božie dary, predovšetkým tie, na ktorých im počas života najviac záležalo. Môžeme celkom iste predpokladať, že sa prihovárajú i za každého umelca, ktorý sem príde, aby sa tu ponoril do tvorivého ticha. To, čo vás napadne, čo vo vás vzbudí tvorivé nadšenie, môže byť aj zvláštnym darom, ktorý vám Boh tuná dáva práve na prihovor svätcov zo Skalky...

Nie je miesto ako miesto. Skalka je naozaj zvláštne a jedinečné miesto. Spočíva na nej génius loci...

AGNIESZKA ŚLÓDKOWSKA: Pohľad na kláštor, olejomalba na plátne, 70 x 90 cm, 2019

AGNIESZKA ŚLÓDKOWSKA: Cesta na kláštor, olejomalba na plátne, 70 x 90 cm, 2019

Okrem iného je aj zdrojom zvláštneho podnetu: aby sme si uvedomili význam prostredia pre nás a pre náš život; aby sme vtlačali našu osobnú, duchovnú i morálnu pečať miestu, na ktorom žijeme a tvoríme; aby sa naše bydlisko i pracovisko stávalo miestom modlitby, nášho tvorivého kontaktu s Bohom, kvality našich vzťahov s ľuďmi. Nech aj náš život, naše prostredie a hlavne naše skutky – vo vašom prípade vaše diela – sú podnetmi, ktoré budú inšpirovať druhých ku tvorivému konaniu dobra. Takto bude vychádzať zo Skalky tvorivá lavína dobra, ktorú tak veľmi potrebuje celá naša vlasť i celý svet.

+ František Rábek,

biskup – ordinár OS a OZ SR
predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru

Otec biskup, Mons. František Rábek pri návšteve výstavy: *3 ročníky Medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia ORA ET ARS SKALKA* v Dome umenia v Bratislave v roku 2010 (obr. vpravo hore) a pri návštevách umelcov počas sympózií ORA ET ARS na pútnickom mieste Skalka.

▼ HUBERT CZAJKOWSKI: Sv. Andrej-Svorad a Beňadik, kresba tušom na papieri, 59,7 x 42 cm, 2019

kurátor sympózia

Historik a znaleec umenia **PhDr. Marián Kvasnička**, kurátor sympózia Ora et Ars Skalka.

Pri poznávaní čohokoľvek hrozia dve riziká: na jednej strane je to kognitívna promiskuita (to vtedy, keď sa snažíme vedieť takpovediac nič o všetkom) a na strane druhej mentálny monizmus (čo je zase postoj, kedy vieme všetko o ničom). Sami musíte cítiť, že aj jedna aj druhá technika poznávania je príliš radikálna a predstavuje krajnosti, vypäté medzi expertizmom a diletantizmom. Prihováram sa za strednú cestu, ktorá môže byť aj odborná, no zároveň pociťovo pociťová. Môžeme vnímať aj srdcom, ak nebudeme diktát racionality považovať za dogmu.

Tieto myšlienky mi vírili v hlave, keď som mal nejakú bazálnu sformulovať prínos a kreatívne výsledky práve 12. ročníka sympózia ORA ET ARS na našej výnimočnej Skalke pri Trenčíne. Pravda, nejde iba o tieto výsledky, pretože súčasťou celého tvorivého týždňa boli aj diskusie, rozhovory, spoluzdieľanie sa, liturgické udalosti aj tiché meditácie v úžasnej duchovnej radiácii benediktínskeho kláštora, jaskyne s pamäťovými stopami pustovníkov a v priateľstve farskom prostredí. Tieto sa, samozrejme, nedajú vtisnúť do odborného matrixu, nakoľko sa dotýkajú intímnej sféry individuálneho prežívania.

Skôr než budem konkrétnejší, rád by som pripomenul – ako každý rok – základnú skutočnosť, že naše sympóziu nemá nijaké apodiktické, vopred dané zadanie v zmysle ideovom či tematickom. Áno, máme očakávania, že samotný génus loci nejakú výraznejšie prispeje k eskalácii duchovnej energie, ktorou sú tieto miesta nabité. Nemáme

však pred očami nešťastný augustiniánsky dualizmus medzi dušou a telom, práve naopak – pri tejto expanzii spirituálnej energie oceňujeme aj matériu, hmotu diela, jeho formálnu prezentáciu, ktorej rôznosť a variabilita upozorňuje na základnú skutočnosť mnohých ciest, vedúcich k tomu istému cieľu. Tento ročník v naznačenom zmysle považujem za naozaj pestrý, rôznorodý, no súdržný vôkol otvorenosti k vanutiu Ducha.

Obsahové, tematické a ikonografické indície sa – ako aj po iné roky – sústreďujú predovšetkým na samotný charakter pútnického kraja s jeho sakrálnymi, historickými aj novšími pamiatkami. Rovnako stále produktívna je aj hagiografická (svätopisecká) matéria Maurovej legendy o svätých pustovníkoch Andrejovi-Svoradovi a Beňadikovi so všetkými tými obrazmi askézy, sebatrýzne, duchovnej disciplíny, meditácie až po sebažertvu. Rokmi pribúdajú aj voľnejšie biblické inšpirácie, zvlášť novozákonné, kristologické a tiež mariánske. Samostatnú kapitolu tvoria tie diela a osobnosti, ktoré vyžarujú spiritualitu aj bez predmetnej definície, prípadne artikulujú samotný proces tvorby ako tvoriteľskej paralely. Som posledný, kto by si uzurpoval právo rozhodnúť, čo je lepšie, hodnotnejšie, a čo zas konvenčnejšie, tradičné, oldschoolové. Žiadna téma, námet, motív, žiadna technika ani žáner zo svojej podstaty nemôžu byť diskvalifikované, lebo všetky tvoria varianty Bohom nám danej slobody. No dosť už všeobecností, skúsme sa pozrieť na jednotlivé autorské opusy bez nejakej hodnotiacej hierarchie.

Z nám zvlášť blízkeho Poľska k nám zavítali dvaja skvelí umelci – **Agnieszka Słodkowska** a **Hubert Czajkowski**, inak manželia, čo vyvracia mýtus, že pohromade môže držať len to, čo je odlišné. Napokon – obaja predstavujú odlišné výtvarné naturely. Agnieszkin prístup k maľbe som si pracovne pomenoval ako sústavnú **polemiku medzi verizmom a vernosťou**. Verizmus je trochu nelichotivý termín, ktorý označuje štýlový anachronizmus – mimézu, čiže nápodobu objektívnej vizuálnej reality. Postmoderní komentátori to ironicky považujú za zbytočnú konkurenciu oveľa dokonalejšej vizuálnej technike. Agnieszka svojimi plenérovými krajinárskymi prácami a vedutami – teraz s motívom malebného kláštora v objatí lesnej zelene – tvrdohlavo (ak sa dá dýchanie nazvať tvrdohlavosťou) trvá na existencii sveta, ktorý nás neprestáva očarovať svojím poriadkom, farebnosťou, atmosférou a náladou. Tomuto ja hovorím vernosť voči stvorenstvu: dar vidieť krajinu ako farebný a tvarový poriadok, ktorý treba rozlúštiť. Koľko vieme byť tak hlboko vnímaví? A, samozrejme, podčiarkol by som aj vernosť dobrému remeslu, pociťovému kúmsťu, na ktoré časť postmoderného umenia celkom rezignovala. **Hubert Czajkowski** predstavuje – aj keď tematicky nateraz zostáva na pôde kláštora a pustovníckej legendy – celkom iný typ tvorby, ktorú azda najlepšie charakterizuje **napätie medzi expresiou a mysterióznosťou**. Svoje práce tvorí vymýšľavým a akčným pierkom v tušovom napätí temnej plochy a bravúrnej linearity. Jeho kinematografické videnie aj s potrebnou nadsázkou realistického kánonu ukazuje k najlepším tradíciami romantickej, secesnej a expresionistickej kresby, ktorá pracuje s napätím, mystikou, duchovným

dobrodružstvom – bez potreby ďalšej farebnej imitácie. Nie náhodou sa Hubert Czajkowski našiel v oblasti komiksovej estetiky, ktorej narácia umožňuje skvelý prienik expresie, akcie, fantázie a virtuózneho remesla. Ako nás fascinuje poľská škola plagátovej tvorby či umeleckej reportáže, tak nás nenechá chladným ani takýto čiernobiely svet s mnohými významovými odtieňmi.

Z nám rovnako zvlášť blízkeho Česka, s ktorým máme krásny čas spoločných dejín, pamäti a kultúrnych prienikov, nás svojou tvorbou poctili otec a syn **Ladislavovia Hodní** z Týna nad Vltavou. Keď hovoríme o otcovi a synovi, nesmieme ešte zabudnúť na odkaz Ladislava Hodného najstaršieho, ktorý ich meno preslávil ako výnimočný kníhviazačský talent s povestou majstra známeho nielen v českých luhoch a hájoch. Umelecká väzba kníh snúbi náročné remeslo, úctu k materiálom a zároveň výtvarnú imagináciu, ktorá knihu povyšuje na artefakt. Je to rodová alchýmia, ktorá zanecháva silné stopy aj na maliarskej tvorbe oboch Láďov. **Ladislav Hodný starší** tvorí spontánnym spôsobom podľa vlastnej falstaffovskej nátury – ktorej súčasťou je hra, improvizácia ako v džeze, voľné narábanie s organizáciou výtvarných prostriedkov (podobne ako v hudbe). Vizuálne barličky objektívnej reality sú potlačené, nahrádza ich proces, premaľba, štruktúra a z kníhtlače odvodená aj časť práca s plátkovým zlatom kolážovo uplatneným v tekutej hmote maľby. Divák môže hľadať ako v Rorschachovom teste – a nájde iba to, čo jeho osobnosť dokáže imaginovať. Syn Ladislav skúša lietať z toho istého hniezda a s každým obrazom má silnejšie krídla.

Z nám rovnako blízkeho Španielska (myslím mentálne svojou vášňou, pasiou, mystikou, exaltovanou citovosťou) k nám životný osud zavial vynikajúcu absolventku akadémie v Oviede, **Mariu Jesus Machek-Rivero**. V duchu najlepších španielskych tradícií figuralizmu, a zároveň mystických škôl sv. Jána z Kríža a sv. Terezy z Avily, Maria Jesus predstavuje vlastný spôsob oduševňovania obrazovej formy vcítením, senzibilitou jemnou ako chvenie a zúženým kolorizmom, ktorý sa vyžíva vo valéroch modrých, fialových a tyrkysových akordov. Základ tvoria posvätné životopisy

HUBERT CZAJKOWSKI: Kláštor na Skalke, kresba tušom na papieri, 42 x 59,7 cm, 2019

HUBERT CZAJKOWSKI: Sv. Andrej-Svorad miluje kláštor, kresba tušom na papieri, 42 x 59,7 cm, 2019

pustovníkov (pôstne orechy, reťaz martýria, kniha kníh, orol nad skalským bralom) a východiskom je kresbová osnova, ktorú potom autorka prekrýva, rozostreje, povyšuje na mystický obrad, ktorému nechýba hlboký lyrizmus. Uvoľnená obrazová energia sa mení na vánok vprostred horúčkovitého letného dňa.

Z nám rovnako zvlášť blízkeho Slovenska (aj keď podľa Rúfusa národný pôvod nie je dôvodom na nijaké privilegium či naopak na pohrdanie) tento rok na Skalke pracovalo viacero silných osobností. Z Bratislavy je to **Iva Štrbová-Jarošová** a **Martin Kellenberger**. Tvorbu **Ivy Štrbovej** bez váhania a akejkoľvek odbornej skepsy považujem za **modlitbu maľbou**. Viem, že na Skalku prišla plná vnútorného nepokoja nad zhoršujúcim sa zdravotným stavom jej mamy, a možno aj pochyb, či sa na chvíľu dokáže napojiť na dynamo z nebies a ponúknuť túto bolesť Najvyššiemu. Ako rodený sympoziálny typ, ktorý viac než spoločenstvo pestuje taký tichý tvorivý autizmus pod krížom a zručaninou kláštora, vytvorila celý rad diel, ktorých zmysel teraz rotuje vôkol Chvály múdrosti z mimoriadnej Sirachovcovej knihy Starého zákona. Autorka tieto texty počuje srdcom a vidí dušou a takto posadnutá tichým vytržením potom svoju skúsenosť pretavuje na pulzujúce svetlá a náhodné systémove pohyby v jej maľbách či jemne nadýchaných pasteloch, ktoré vibrujú duchovným rozochvením a vizuálnym šelestom, ktorému by akékoľvek definície iba ubližovali.

Pri veselo-melancholických obrazoch **Martina Kellenbergera** som si uvedomil, aké dôležité je nestratiť kontakt s detstvom, ktoré sa dokáže diviť, verí zázrakom a ilúziám a v kresbe sa riadi predkonceptným realizmom. Chce to zabudnúť na akademické poučky a všetky limitujúce výtvarné múdra, ktoré vedú všetko, no nakoniec stratia dar kúzla – ako v tej poviedke Karla Čapka o mužovi, ktorý večer čo večer lietal nad Prahou, kým sa ho neužali aviatci, fyzici a letci, ktorí ho naučili zákony, lenže potom už nikdy nemohol lietať. Martinova tvorba je presne tohto ducha, má veselosť, vtip, pozitívnu energiu, dôveru v dobro stvorenstva a empatiu v čase ostentatívnej dekadencie a komunikačnej prázdnoty samotárov v dave. Svätopeterská téma, najmä motív zrady, nevery, neviery, pochybnosti, skepsy a strachu

vôbec nie je jednoduchá, no Martinovi ako výtvarníkovi je sympatickejšie **pomenúvať ťažké veci** s jemu vlastnou **výtvarnou ľahkosťou**, než na človeka hodiť temné jarmo existenciálnej či apokalyptickej úzkosti. Lietadlo nad lodičkou rybárov a apoštolov ukazuje presah radostnej zvesti do našich mnohokrát chaotických čias.

Kreatívne univerzálny **Jaroslav Uhel** z Liptova a pedagóg z Banskej Bystrice nie je na našom sympóziu nováčikom. Vždy prekvapí hlbokomyseľnosťou svojich kompozícií, ktoré však nie sú intelektuálne uťahané, ale majú vždy inovatívny tvorivý náboj. Počas uplynulého týždňa autor tvoril v špecializovanom grafickom ateliéri Strednej umeleckej školy, kde si vyskúšal náročnú techniku viacfarebnej serigrafie, teda tlače zo sieťky. Je to pomerne zložitý proces, ktorý vzniká vrstvením a prekryvaním viacerých farebných variantov, čo je dôležité na presnosť farebného a kompozičného vnemu. Výsledok je prekvapivý a obohacuje našu sympoziálnu zbierku popri akrylovej či olejovej maľbe a kresbách aj o reprografické médium. Ikonografia zložená zo skrumáže ľudských hláv, tiel a animálneho akcentu sa dá vnímať nejednoznačne – každopádne však cítime akýsi ponorný **diskurz k súčasnému svetu komunikačného zbližovania, ktoré nás paradoxne vzdaluje, pretože blízkosť nahrádza ilúziou virtuálnych vzťahov**. Aj keby sme tieto vízie vnímali biblickou optikou, čo je, samozrejme, možné, nevyhli by sme sa problému zmätenia jazykov. Považujeme však za šťastné, že si akýkoľvek zmysel môžeme doplniť podľa vlastných priorít, uznajúc však, že remeselná zdatnosť týchto sieťotlačí nezabíja silu autorskej vízie.

ALENA TEICHEROVÁ: Anjel zo Skalky,
olej na plátne, 60 x 50 cm, 2019

MARIA JESUS MACHEK-RIVERO: Legenda o orlovi – sv. Beňadik, (... orol sedával na brehu Váhu ...),
akryl na plátne, 90 x 70 cm, 2019

Ambíciou nášho sympózia od prvého ročníka podnes bolo a je, aby sme v súbore vždy mali zastúpených aj autorov, ktorí sa vyjadrujú prostredníctvom trojrozmerných, sochárskych, skulptúrnych či plastických médií v materiáloch kovu, kameňa, dreva či textílie, alebo ich kombinácií. Tradičnejšiu polohu takejto prezentácie predstavuje svojbytný samorast **Ján Krlička** z východoslovenského kultúrneho a duchovného priestoru. To východné nespomíname náhodou – sme naozaj územím, kde sa vinie hranica medzi byzantským a západným svetom – a teraz to nemyslíme geopoliticky, ale duchovne. Pri tvorbe Jána Krličku sa zvykne používať termín insitnej tvorby, nie som si však istý, či tento predikát naivizmu, učenej nevedomosti celkom sedí. Určite nejde o primitivizmus foriem, veď jeho Kristus aj časť krížovej cesty, ktorá expanduje cez rámec biblickej narrácie do nášho priestoru, ukazujú jeho **spätosť s archaickými formami** rezby, ktorá viac ako povrchnú ušľachtilosť ctí výraz a emóciu. Možno zajakavú, remeselne ostro kresanú, temer pohanskú či jaskynnú, archetypálnu, znakovú. No nadovšetko silnú svojou jednoduchou náročnosťou rezbárskeho gesta.

Naším druhým sochárom v tohoročnom konvolúte je **doloristicky zameraný Dominik Monček**, ktorý každý rok zaujme nejakou základnou prácou o bolesti, zúfalstve a triumfe viery, s ktorou jedinou sa život a jeho fatálne peripezie dajú vydržať, dokonca premeniť na víťazstvo. Keď som použil slovo dolorizmus, musím ho trochu objasniť: optika

Dominikových sôch je naozaj bolestínska, poznačená dramatickým pátosom Jóbovej zvesti, nie však porazenecká a defetistická, teda osudovo porazenecká. Nevdojak sa mi natíska paralela z dejín slovenskej poézie po rokoch povinného schematického optimizmu, kedy Rúfus vydal zbierku Až dozrieme. Dobová kritika mu vyčítala, že pestuje akýsi kult smútku, no on sa bránil, že nikdy mu nešlo o radosť zo smútku, ale o **smútok z ohrozenej radosti**. Tak aj Dominikova výrazom monumentálna pieta, kde pomaly človek zabúda, kto koho vlastne podopiera v biede, či Matka Syna alebo Syn žiaľom doráňanú matku. A dnes nejde len o syna a matky, ale o všetky mizérie, hrozby, zosurovenie mravov pod pláštikom nových ľudských práv a budúcnosť v tieni ekologickej explózie. Tou pietou sme aj my, naše deti a naši potomkovia. Takto ja čítam tie zjazvené kláty dreva, kde ani farba, ani kov nezakryjú krehkosť bolesti a našu zraniteľnosť, v ktorej sa utiekame k istote čo ako nepravdepodobného materinského príhovoru. Keďže vieme, ako skončil ten synovský debakel, akou nakladačkou bol pre zmätených učeníkov, zostáva nám **nádej**. Tú stále cítim nad ruinami našich snov.

Spomínal som to už pri Agnieszke Ślōdkowskej – a tu sa mi tá paralela natíska znovu –, že nemám nijaké predsudky voči tvorbe, ktorá vidí stále rezervy v klasickej maliarskej

IVA JAROŠOVÁ-ŠTRBOVÁ: De profundis clámo adte domine (z hlbok volám ku Tebe Pane),
frotáž a pastel na papieri, 70 x 50 cm, 2019

tradícii a verizmus si spája viac s vernosťou ako s reprodukciou objektívnej reality. Z tohto inšpiratívneho rodu je aj tvorba **Aleny Teicherovej**, ktorá cíti krajinu, náladu, dojem, má zmysel pre **inváziu svetla do obrazu** i do Kristovej tváre v modlitebni pod jaskyňou, dokonca aj pre figurálnu stafáž pútnikov, vstupujúcich do areálu Hornej Skalky počas sviatku Božieho Tela. Teicherovej maľba verí na pozitívne energie priestoru, vzduchu, slnka, chlorofylu a s neopakovateľným citovým očarením potom siaha po farbách a špachtličkách, ktorými modeluje impresiu námetu. Na rozdiel od oveľa vecnejšej Agnieszky Ślōdkowskej je tvorba Alenky Teicherovej azda viac histriónska (v dobrom zmysle slova) a citovo otvorenejšia. Ešte teraz ju vidím v širokom slamenom klobúku a krátkych šortkách nad maliarskym stojanom, ako v úpeku horúceho dňa pri ohrade kostola jemne brnká na plátno, z ktorého vychádza voňavá anjelská melódia ako z milovaného ikonopisu.

Všetci účastníci sympózia za dlhé roky vedia, že všetky tieto dary a zázraky v dobrom zmysle slova provokuje a rozdúchava spiritus movens sympoziálneho diania – **Jozef Vydernák**. Okrem samotnej tvorby musí dbať aj na to, aby výtvarníkom a kolegom nechýbalo zázemie týždenného pobytu, materiály, farby, nástroje, navyše, snaží sa im do toho aj nejako kibicovať a hľadať s nimi čo najsilnejší okamih, pre ktorý sa na Skalku oplatilo prísť. No a popri tom – maľuje, ako v tomto týždni pomerne ťažkú kalváriu so zaujímavou skrumážou tiel, mocných motúzov kresby a temných farieb, ktorým ani svetlo nedá nadýchnuť. Jozefova tvorba je pre mňa malý veľký zázrak, v ktorom sa snúbi folklór a fyzika, veda a viera, znalosť a fantázia, výmyselníctvo a pravda navýsosť obrazová. Keď hovorím o folklóre, nemám na mysli etnografickú ornamentálnosť, skôr akúsi fullovskú obraznosť, ktorá vyjadruje mentalitu ľudovej zbožnosti, zároveň ale načahuje pohľad k špecifickej fyzike obrazu, kde sa pojí videné s poznaným a nabaľuje všetky vedomé i nevedomé súčasti vnemu. Kresba a lineárne skratky tvoria fundament a prednes s farbou, čo ako nezávislou a neilustratívnou, nasycujú emocionálnosť obrazu. Je dobré, ak sa totálne stretnú – ako vo františkánskej krajine s príjemným obrazovým teplom, no rovnako je dobré, ak koexistujú v takom trinitárnom, svätotrojičnom napätí. Podstata zostáva jedna: obraz ako plod dovtedy nejestvujúceho sveta. Obraz ako ovocie úžasných zámerov Stvoriteľa s človekom.

Zhrnuté a podčiarknuté: 12. ročník medzinárodného sympózia ORA ET ARS – ak si ešte doplníme výnimočné výsledky literárnej sekcie a tiež ovocie vedeckého bádania – ukazuje, že stále má zmysel **zápasiť o zmysel**, akokoľvek by sa sekularizačné trendy postmoderny nakláňali iným smerom. V čase zložitých, chaotických čias a tekutej pravdy je dobré vedieť, že jestvuje prirodzený poriadok vecí a tradícia, ktorá nepovažuje všetky „pravdy, dobrá a krásy“ za rovnocenné.

PhDr. Marián Kvasnička

Plaché volanie do bezhraničnej tmy

Pozor,
svah sa pohýna,
zavalí nás
prašná,
ostrohranná
sutina.

Kam sa ukryjeme?
Kam utečieme?

Stavaj hrádze,
rozhojní
spevňujúcu vegetáciu.

Život, nie život.
Opodstatni svoje bytie.

Tých každodenných
zliezání,
opadávaní,
skalných rútení,
zosuvov,
lavín,
popola a lávy,
vezuvov!

Pane, daj mi síl
vyhrabať sa zo sutín,
chytať sa aj trbletu rosy,
odbleskov na vlnách,
stebiel trávy,
letiacich lupeňov,
jesenných odlietajúcich listov,
snehových vločiek,

daj
zachytiť sa.

Pustošitelia

Na ruinách bohov a svätých
ostali iba hanobitelia.
José Ángel Valente

Z dedičstva predkov po nájazdoch
zanechať spúšť,
z budoviska zborenisko,
zo živej zeme zhorenisko.

Jasať nad prázdnotou.

Stavať si pomníky.
Čo však s pustou krajinou?

Triumfálne otvárať priestor
pre invázne rastliny.

Rozkolíš, rozšum sa, pole

1

Ako stebielko.
Ešte aj koža na čele
sa jej stenčila.

Cesto rozvaľkáme na stebielko,
vravievala.

Riedke sivé vlasy
má na boku zopnuté sponkou –
dievčatko.

Kamže sa vychystala?

Z prinesenej hubovej polievky zjedla
tri čajové lyžičky.

Nevládze
vyrieť slovo.

Ruku nechávam na jej hlave,
druhou
držím jej ruku.
Nemá síl
opätovať stisk.

V očiach jej zavše bolestne vystreľujú
ihličky.

Zatvára viečka –
vtedy sa bojím,
že odíde.

Po skončení návštevy
nás predsa len
mdlým
len-akoby-pohľadom
vyprevádza ---

A aká je tá rozlúčka...!

Nijaké posolstvá.
Iba
nemohúcnosť
a bolesť.

2

Ako dieťa ju v poľnej koliske
pohojďával vetrík,
tíšilo šumenie poľa.

*Svätý Bože, svätý silný, svätý nesmrteľný,
zmiluj sa nad nami.
Dušu svojej služobnice
obdaruj pokojom
a zachovaj ju v svetle,
láskavý...*

▲ **LADISLAV HODNÝ (starší)**
Skalka
akryl a zlatenie na plátne
90 x 90 cm
2019

► **LADISLAV HODNÝ (starší)**
Kristus
akryl a zlatenie na plátne
40 x 40 cm
2019

Príroda, pridaj sa k panychíde.

Rozkolíšte sa,
listy a steblá,
obilný lán,
kukuričná tabla,
kríky a stromy,

jemne a mohutne, nesmierne
rozšumte sa.

Uzmierením obdarujte
aj nás.

3

Už nepohladíš
ľahkú ruku a vetčú hlavu,

iba nový mramor.

Jeho lahodné línie a hladkosť
sú na zmiernenie smútku.

Pohľadza ho
vetrík,
bozkáva
slnko,
dažďové kvapky
a snehové vločky.

Brezy s ovisnutými konármi –
tichým zármutkom
sú tu stále.
Niekedy sa rozduje silný vietor
a žiaľ nimi lomcuje.

Dve tanky s vtákmi

--

Stromom dnes v parku
narástlo biele perie,
no nevzniesú sa.
Som ako tieto vtáky,
ktorých let je len túžba?

--

Sú vtáci... Večne
ich vyzeráme, vediac,
že nepriletia.
Neprestaneš ich čakať,
kým budeš na tom svete.

Tanka s trňmi

Inak to nešlo
predieral som sa ôstím
a húšťou trňov
A tak vám svetlo nesie
tvár so zaschnutou krvou

Tanka – starojaponská päťveršová lyrická forma
s rozvrhom 5-7-5-7-7 slabík.

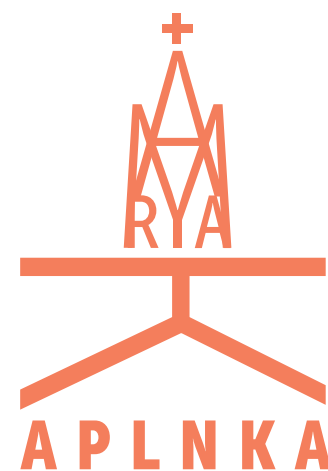

J á N • Z A M B O R

Lesný kríž

Dojíma ma jeden kríž pri lesnom rázcestí
z dvoch hrubo otesaných brvien
s opraskanou modrou farbou na popraskanom dreve
a na kovovom tele ukrižovaného
ktorý má ľudsky trpiace oči upreté do výšavnej belasosti
Je to odláhlé miesto
občas tam zazriem srnku schovávajúcu sa za kmene
V miernom vetríku sa modlitebne rozšvelia kríky a stromy
a ja sa k nim pridávam
V borovicovom stĺpovom chráme so strešnými vitrážami

Rozochvievajú ma skromné kostolíky
nijaké zlato drahokamy vzácny mramor
malé kaplnky Panny Márie
s tabuľkami Vďaka Ti Matička za pomoc
poľné a lesné kríže

▲
MARTIN KELLENBERGER
Peter a kohút I.
akryl na plátne
70 x 90 cm
2019

◀
MARTIN KELLENBERGER
Peter a kohút II.
akryl na plátne
70 x 90 cm
2019

Dana Podracká

Meander rieky

Dovidím na skalný útes, plný vodných vtákov
Reliéfy kresieb sa odrážajú v zrkadle vody,
prvé vzlietajú z druhých, aby sa zahniezdili

Navštevujú ma divé kačice a husi, labuť s lyskou,
bocian, rybárík aj čajka

Pridávajú sa potápka s kúdelničkou,
kormorán a volavka, kaňa so žltou škvrnou
v mojom oku

Stačí otvoriť šuplík na kuchynskom stole,
kam sme odkladali rybársky vlas
Vyšplhať sa po ňom na temeno, uvidieť
meander rieky

To, čoho sa nesmiem zlaknúť, je duch

Vdychovať vietor

Zaviazali mi oči a rozprchlí sa,
bola som neprestajne v hre na slepú babu
hľadania tých druhých

Na čistine za mestom, v mnohostene,
plnom mladých duší

Uhýbali mi, navigovali ma pokrikmi a smiechom,
vzďaľovali sa a približovali takmer na dotyk,
ale nikto nechcel pásku,
nikto nechcel palicu

Ujal sa ma vietor

Naučil ma písať klávesmi, prizmou lámať odtiene
Vdychovala som pneumu
a v nej seba samu, jeho samého

Daroval mi dedičstvo, ktoré je tu od vekov
Stĺp dymu na deň, stĺp ohňa na noc,
lebo inak sa nedá dôjsť na prvotné miesto

Základy chôdze

Nebeské a pozemské cesty sa prelínajú
Občas sa pristihnem pri tom,
že chodník, po ktorom kráčam, nie je na mape

Spoznávam to podľa vznášajúcich sa hrablí,
motyky a rýľa po otcovi a po mame

V svetelných zábleskoch ich zahliadnem v lístí,
medzi štíhlými kmeňmi stromov

Sú s nimi fauna a flóra, ktoré nepoznám
Chocholaté vtáky, obrovské kalichy kvetov,
mandragora

Dierou v plote vchádzam do opusteného areálu,
po vykývanom rebríku
zostupujem do prázdneho bazéna

V modrých plochách pobývajú
figúry čistého jazyka,
vidia ma, ale nedávajú sa mi spoznať do konca

Obrátené dolu hlavou navigujú ma,
určujú základy mojej chôdze

Rúra

Pod jazerom je ruina domu, v ktorom sa kedysi žilo
Svedčia o tom mrazmi pokrútené slivky,
držiace sa koreňmi záhrady

Po schodoch z opracovaného kameňa
vystupujem pod pohyblivé škridle nepokoja

Múry ma oddeľujú od hlučných motoriek, brázdiačich
kopce s vybuchujúcou energiou tínedžerov,
zanechávajúcich za sebou hmlu z výfukových plynov,
roztrhanú trávu, asymetrický dezén v blate

Vchádzam do kuchyne, kde nie je nič,
len rúra

Ženské brucho s pupočníkom
Večne otvorené lono, kde je jedlo, dieťa, duša

Matka, ktorá čaká
Otvára ústa a učí hovoriť tmu

Šifrovaný koberec

Šofér spomaľuje na prechode, po zebra páse
v starorúžovom kostýme s kosticovým vzorom
prechádza niekto ako moja matka, ktorá už nežije

Nie je to déja vu, skôr n'jamais vu

Pieta III., kolorovaná kresba ceruzou na papieri, 100 x 70 cm, 2019 ▼

Pieta II., kolorované drevo, kov, výška: 132 cm, 2019 ▼▼

DOMINIK MONČEK: ▼ **Pieta I.**, zváraný kov, výška: 53 cm, 2019

Nikdy nevidené má hodnotu mana, akú smie mať
len kráľovná alebo kráľ

V starorúžovom kostýme s kosticovým vzorom
sme chodievali spolu do obchodu s kobercami,
matka si nechávala rozprestrieť každý nový kus,
až kým nenašla ten svoj

Niesli sme ho pod pazuchami ako územie

Akoby ma vovádzala do tajomstva mana, vravela:
Pozri, toto je gazela, hľadajúca božstvo

Tu je strom života, plný červených plameniakov
Tamto je les, kde rastie kozia brada
A toto je čistina, kde sa dá stratiť v tráve
s lesklými listami

Zelená

Do šifrovaného koberca zvinula si sa mi, mama

Štvorrozmerná udalosť

Moje štyri bytosti, predná a zadná, pravá a ľavá
nezávisle na sebe zametajú predpolia
univerzálnej mysle

Odstraňujú zvetrané ilúzie,
obmedzenia a pripútanosť k všetkému,
čo je zbytočné

Spoločne vytvárame trasovanie,
kde je slovo ešte magické a myšlienka má
tajomné právomoci

Mojou úlohou je vyžiariť obelisk,
pomyselný stred duše, nasmerovanej hore
ako vtedy, na námestí, keď mi vzbĺkol lampión

Plameň spaľoval rovníky aj poludníky,
ale ja som ho držala vysoko nad hlavou,
aby sa moje štyri bytosti neroztratili,
aby sme sa zosúlادili
každodenným skromným dielom

Kostený hrebeň

Matka si na poslednú cestu pripravila šaty,
lodičky a kostený hrebeň

Hrebeň je hustý les, vodopád slnečných lúčov
Hrebeň sú otcove prsty, ktorými ju česal
s cestičkou nad čelom

Tri dni po pohrebe som ju zahliadla v autobuse č. 32,
nedala sa rozpoznať v žiadnej tvári,
a predsa tam bola

Z mladého nebytia vyvolávala po mene mŕtve sestry
Jolana! Štefánia! Počkajte!

Vo venčeku, lemovanom konvalinkami,
v chvate hľadala spevník a sviečku

V bielych rukavičkách prešla tekutým sklom
na mrazivý chodník a vošla do koróny,
S kosteným hrebeňom vo vlasoch

Emauzský hostinec v mojej hlave

Nad Frauenbergom, kde sa pretínajú rudné cesty,
stál hostinec

Po smrti majiteľa spustol, múry sa prepadli do trhlín,
rozbité sklá sa vydali cestou popola

Ten hostinec neprestával byť môj, tam hore,
nad lampami mŕtvych,
kde čelová kosť prestáva byť jaskyňou
a stáva sa vypuklým zrkadlom

Videla som v ňom
priekupníkov zlata, pocestných aj mešťanov
s rubínovými gombíkmi obchodníckej hierarchie

Zachytávam signály, mihotavé pixely
Každý zjavený obraz je emauzský

Duša zaostreje,
v inom tele a v inom čase nazerá dnu

V poprehýbanom sekretári stoja krištáľové čaše
Trpezlivo vyčkávam na špičkách,
kým sa preleje do mňa svetlo tváre

v emauzskom hostinci v mojej hlave

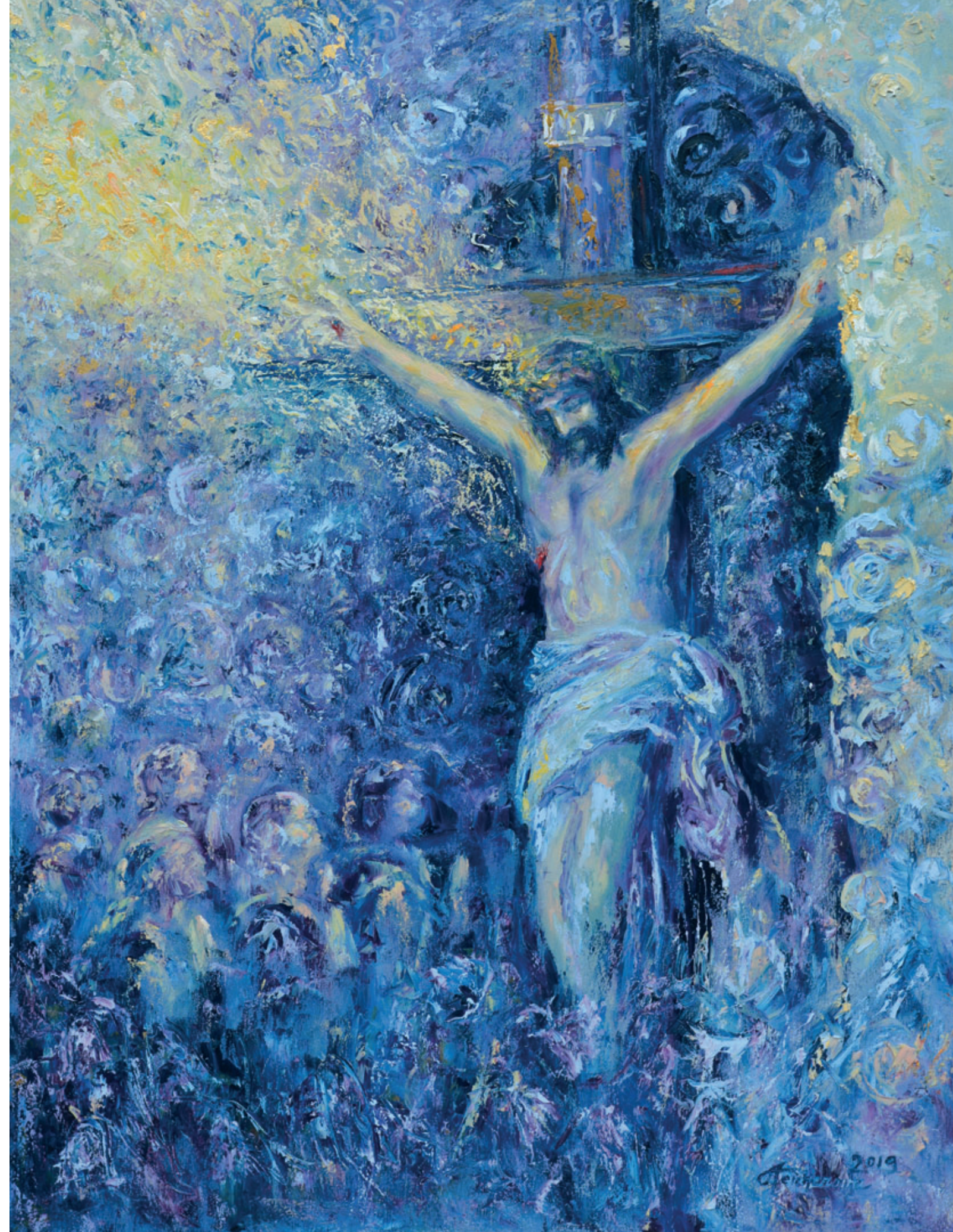
Zhora dolu, zľava doprava

Myslím na vnúčika, ktorému som ukazovala
pohľadnicu s obrázkom večného dieťaťa
od Hieronyma Boscha

V jednej ruke drží veterník, druhou tlačí trojkolku
Je sám, vravel. Mama tam nie je, tata tam nie je
Je holý, ako Vendo

Nezadržateľne krásna je hora, keď láska mrholí
Zhora dolu, zľava doprava

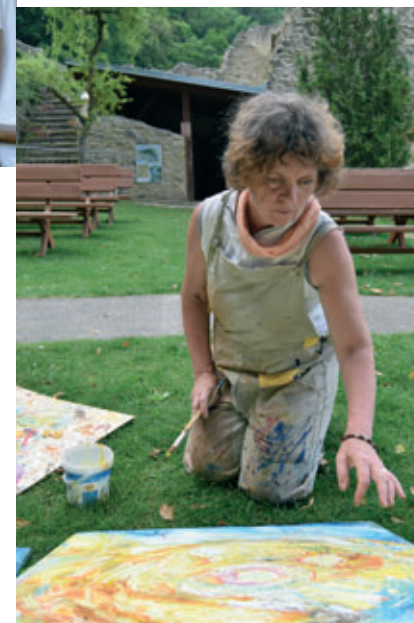
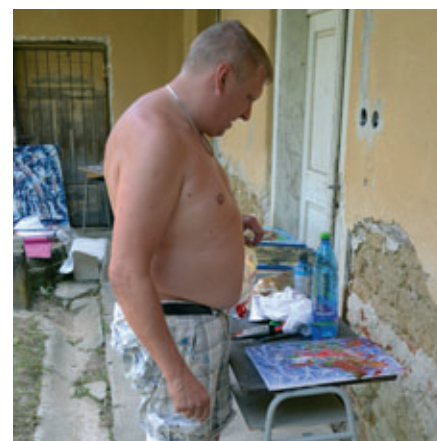
Dana Podracká

ALENA TEICHEROVÁ: Svetlo zo Skalky, olej na plátne, 90 x 70 cm, 2019

SYMPOZIUM
ORA ET ARS SKALKA 2019
A G A P É

Rudolf Dobiáš

Veritas Domini vincit

Pravda Pánova zvíťazí!
Pán je vždy na našej strane.
Zbaví nás pút a reťazí,
dovedie ku svojej bráne.
Veritas Domini vincit!
Zvíťazí Pánova pravda!

Pánovo bude víťazstvo,
nám, slabým, príde na pomoc,
zapáli, čo v nás vyhaslo,
a svojím svetlom zruší noc.
Veritas Domini vincit!
Zvíťazí Pánova pravda!

Pravda Pánova zvíťazí,
preto nás do boja volá.
Sväté sú Jeho príkazy,
svätá je Pánova vôľa.
Veritas Domini vincit!
Zvíťazí Pánova pravda!

Pánovo bude víťazstvo,
pravda je na Jeho strane.
A všetko, čo v nás vyrástlo,
bude ním požehnané.
Veritas Domini vincit!
Zvíťazí Pánova pravda!

Deň Pánov

Deň, ktorý ti daroval náš Pán
nie je domček, postavený z piesku.
Je to zázrak, vzácny drahokam,
bez trbletu falošného lesku.

Deň, ktorý ti pripravil dnes Pán,
dostal si aj bez chvál, bez potlesku.
Vezmi si ho, poďakuj sa zaň,
svetskú slávu vymeň za nebeskú.

Pri potoku zasad' bielu briečku
dneska bude tvoj dvor Pánov stan,
a ty nájdeš v každom zrnku piesku
Jeho autentický autogram.

Modlitba väžňa

Všetko je do času, len Pán Boh naveky je.
Je pánom vesmírov, pre nás však vždy je doma.
Úžasná príroda sama mu vence vije
a v chrámoch ľudských sŕdc mu všetky zvony zvonja.
Všetko je mlčanie, len láska výrečná je,
tá, ktorá dokáže ozvučiť nemé skaly,
hlas vtákom navrátiť a pozvať rodné kraje,
aby sa v nemej tme tichučko ozývali.

Všetko je väzenie, keď duch náš väznený je,
v ňom celé národy bývajú ujarmené.
Pijeme zo studní, z ktorých aj dravec pije,
viac ako božími sme deťmi svojej zeme.
Život je blúdenie, a cesty včera priame
dnes noha pútnika čudesne pokríví.
Neskoro ideme. Prijmeš nás, prísny Pane?
Boli sme váhaví a málo horliví.

Ty bývaš nad časmi, preto buď vždycky s nami,
kde my sme náhliví, Ty nemáš naponáhlo,
my ešte blúdime, cieľ náš je dávno daný:
Ty si ten po kom nám od vekov srdce prahlo.
Všetko je do času, Ty si však naveky tu.
Ty, vládca vesmírov, buď naším domom rodným.
Dvíhaj nás ku sebe, vždy nahor, do blankytu,
nielen z rúk okovy, z duše nám putá odním!

Eben Ezer

Eben Ezer – skala Pánovej pomoci
až ku nej s nami išiel Hospodin.
Vyšlo slnko a prišlo ráno po noci
vyslobodiť nás z moci našich vín.

No Pánov duch, ktorý nad vodami vane,
kde Jeho mocným hlasom studne hovoria,
že Pánovo slovo, ohňom vyskúšané,
poznajú vlny riek aj všetky pohoria.

Niet inej takej skaly, ako je náš Boh,
Je základom aj oporou zeme.
Nájdeš ju poľahky, choď v stopách Jeho nôh,
u Neho nájdeš porozumenie.

Prehovor, Pane, nech tá Tvoj ľud počuje,
nech všetci vedia, že prišiel Boh, že tu je.

SKALA

JÁN KRLIČKA: Ukrižovanie, orechové drevo, kov, zlatenie, výška 64 cm, 2019

Rekviem

Kde sú tie Tvoje nebesá,
prezraď nám, Bože milý,
nech každý z nás to dozvie sa,
aby sme neblúdili.

Prezraď nám, kde je krajina,
kde sa raz všetci stretnú,
tá jedinečná, jediná,
len nevidená pre tmú.

Prezraď nám, Bože, kde je dom,
najväčší z Tvojich chrámov,
kam nedá sa vojsť podchodom,
len veľmi úzkou bránou.

Prezraď nám kameň na ceste,
aj hniezdo hada v tráve,
neviditeľné rázcestie,
aj chodník k Tvojej sláve.

Čochvíľa sneh zas napadne
a skryje všetku hlinu.
Čo bolo očiam nápadné,
skryje sa pod hlbinu.

Čoskoro stromy zelené
zašumia sviežim listom.
Aj smrť má svoje brieždenie.
To čisté na nečistom.

Preto je iná. Vždy je tým,
čím sa až zajtra stane.
Je naším svedkom očitým.
Nesúď nás prísne, Pane.

Dedina

Ešte čaká, ešte myslí na mňa,
na priedomí stojí bez slova,
ešte nad ňou veje starodávna
kvietkovaná šatka domova.

Navršená z vápenca a žuly,
s plachou iskrou v očiach kremeňa,
bojazlivo k nohám sa mi túli,
na šípkový ker sa premieňa.

Ešte niečo bezbranné a mäkké
tají sa v jej mocnom objatí,
ako keď sa v rozvodnenej rieke
kúpe jarný mesiac usmiaty.

Ešte stále spod otiepok slamy
žltý rožok leta vykúka,
ako dlaň, čo z dlane vykĺzla mi
s darom dozretého jablka.

Ešte ani nedoznel hlas kroku,
aby náhle zastal na prahu.
Váh však plynie, svieti slza v oku,
plače mútna voda v krčahu.

Nad horami strapce mračien visia,
na čelo mi ktosi kreslí kríž.
Ticho vraví: „Dobre viem, že ty sa
naostatok aj tak nevrátiš.“

Modlitba za malé deti

Vojdime ticho tam, kde deti spia,
nebuďme ich našou ťažkou chôdzou.
Všade je tma, u nich svieti sa,
svietia láskou a milosťou Božou.

Vždy sú s nami a vždy nablízku,
to kvôli nám, že aj my sme sami.
Veria, keď schováme im kolísku,
že ich prídu pokolísať mamy.

Vojdime ticho do ich malých snov,
každý ústi niekde v nekonečne.
A obvinení svojou nevinou
svoje duše ich dušami liečme.

Vždy sú s nami ako naše tiene,
boja sa o nás, o mňa, o teba.
Neplačú pre vlastné utrpenie,
a prečo plačú, ešte nevedia.

Sú stromami, keď sa s vetrom hrajú,
a potokmi, keď sa hrajú s vlnkou.
Spolu s vtákmi odlietajú na juh,
v zime pre nás zažihajú slnko.

Otče, ktorý bývaš na nebesiach,
staň sa ich mamou. Len tak – akože.
Od rána sa na jej príchod tešia.
Istotne im to zaspáť pomôže.

Rudolf Dobiáš

JOZEF VYDRNÁK: *Golgota*, kombinovaná technika, 90 x 70 cm, 2019

Katarína Džunková

Modlitba svätého Andreja k orechu

Pozdravujem ťa, orech, plod staroby stromu. Sila koreňov ťa vyniesla k nebesiam, strom kvitol na jar nebadanými kvetmi, aby si na jeseň padal na zem ty a priniesol svoje uzavreté posolstvo.

Pozdravujem ťa, orech, ty hudba utiahnutá v škrupine. Mlčíš ako vesmír, ktorý sa v noci rozľahne nad Váhom.

Pozdravujem ťa, orech – pripomínaš mi vajce. Akoby ťa zniesol do tráv tajomný vták a potom opustil svoje hniezdo, aby si nakoniec skončil v ľudských dlaniach.

Pozdravujem ťa, orech, košatý a hrubý. Videl si priveľa z ľudských dejín, preto sa tvoja kôra podobá na ľudské vrásky.

Pozdravujem ťa, orech – akoby si bol slzou, ktorá stekala po líkach stromu a krajina taktiež plakala do zdrevenených slz.

Teraz ležíš predou mnou – ty, hnedý jaspis, ty, tmná perla, ktorú preberám v prstoch a nestvorím z nej ani prsteň, ani ruženec. Nesieš v sebe zárodok stromu, nesieš budúcnosť ukrytú v tvrdej zvesti – akoby si bol myšlienkou, z ktorej ešte nevyrástol košatý strom kníh či viet. Pre zvieratá si potravou, prenášajú ťa v malých dlaniach a vrany ťa rozbiľajú kameňom na skalách. No ty aj tak rastieš. Tichý, vráskavý, starý. Vráskavý kmeň, vráskavá škrupina... Akoby stromom a azda aj ľuďom pristala najväčšmi až staroba. Tvoja koruna šumieva ako Váh, tvoj kmeň je osou sveta, kde sa krútil i môj les. Ročné obdobia pod tebou ubiehajú a ty rastieš, rastieš,

Katarína Džunková tvorí na Veľkej Skalke...

do hĺbok i do výšok. Ani sa nestíham čudovať, kam ušiel pod tebou rok. Bola jar, keď si dlho mlčal, ostatné stromy už dávno obrástla biela pena kvetov, no ty si stál nahý a až v máji ťa pokrýl listnatý plášť. Nastalo leto a v tvojom mohutnom tieni som sedával hľadiac do tvojich výšok a divoké ruže pod tebou ovisali ako drahocenné kamene na šperkoch kňazien a zo skál rástol fialový zemedym. Prišla jeseň a napokon príboj žltej zasiahol i teba – ako šediny stromov ťa zastihli zlatisté listy a padali, padali listy tvoje k nohám mojim, akoby si mi z výšok ozaj písal tichý list. A potom zima. I na sneh si bolo treba navyknúť ako na všednosť. Že vo Váhu sa už nebude vlniť vodný tok, že bosými nohami sa nevyštvieram na vrchol skaly, že zmiznú hranice i polia a všetko prikryje biele memento mori – biela čiara snehu. No ty opäť ožiješ. Starý a verný...

Rozmýšľam, o čo viac ste nám bratmi od zvierat – vy, stromy, nehybní mnísi, bratstvo vytrvalosti, askéti bez pohybu. Ako byzantskí svätci na stĺpoch na vás sedia plody a potom sa od zrelosti života vrhajú na zem, aby darovali svoje telo, aby obetovali samy seba, ako to predpovedal Spasiteľ. Tak si sa zjavil predou mnou ty. Beriem vás štyridsať, orechy. Buďte zrnkami piesku na mojej pôstnej púšti, buďte kamením, na ktorom sa budem modliť, ako to robieval Ježiš, Ján Krstiteľ i svätý Pavol. Ja, pustovník Andrej, nie som hoden anjela, aby ma posilňoval. Ty mi buď posilou, orech. Tvojím telom budem sýtiť telo svoje. Tvojou silou získam silu svoju. Posväcuj ma, orech, buď mi pôstnym pokrmom. Akoby som otváral tajomstvo, modlitbu i budúcnosť, keď roztváram teba. Nachádzam seba samého, vlastnú smrť. Alebo vlastný život? Orech, zasýť ma. Príď mi na pomoc, keď sa ponorím do vlastnej temnoty. Nech sa mi nezjavujú v jaskyni obrazy šeliem, ako to zakúšal svätý Anton. Nech nemyslím na to, aby som zasýtil svoje telo, lebo teraz sa chcem sýtiť iba Ježišom. A iba samotou – plným prázdnom. Nech pre mňa ticho nie je hluchotou, ale hudbou, ktorá sa rozoznie v srdci.

Orech, ty mlčíš a rozdávaš sa. Daj, aby som bol i ja taký. V podobe stromu si sám – žiješ s Bohom. Aj ja chcem taký byť a nehodne mu ležať pri nohách. V podobe plodu si družný – dobre vychádzaš s desiatkami svojich bratov v konároch. Nech som i ja taký, až sa vrátim k ľuďom a budem chcieť Božiu lásku zakúšať nie v samote, ale medzi ľuďmi. Buď mojou planétou, orech. Mojm slnkom. Mojou lunou. Mojm vesmírom. Pod slnkom orecha budem žiť. Orech zaplní jamku v mojej dlani. Bude mi všetkým, no ešte väčšmi mi bude všetkým Boh – čo stvoril mňa, Skalku, aj teba, ktorého zvieram v dlaniach. S tebou som sa stretol. Tebe sa prihovám.

Buď pozdravený, orech...

Modlitba svätého Andreja k reťazi

Reťaz, ty zväzuješ. Oslobodzuj ma. Tvoje oká hľadia zo široka na svet. Nech hľadím aj ja. Reťaz, si nadväznosť. Nech nadviažem aj ja. Buď mi slobodou, symbolom, záporom i voľnosťou, premlčanou obetou, o ktorej sa nik nedozvie. Buď prísnosťou. Buď nehou.

Primkni sa ku mne, reťaz.

Reťaz, spala si v hĺbinách zeme, šliapal som po tebe netušiac o tom. Ukul ťa kováč a ty si sa zmietala v ohni. Vinculum infernale. Si spájaná skôr s peklom. Reťaz, buď mi cestou do neba.

Posväcujem ťa, reťaz. Pripomínaš mi hada. Ovijaš sa okolo ženských rúk a šije. Previaz ma pod pásom. Previaz ma mocne. Nech zabudnem na svet a jeho potreby.

Budem ťa nosiť v náručí, reťaz. Budem ako pes spútaný tebou. Ľudia by sa mi smiali alebo klaňali sa mi. Teraz však budeš skrytá pod rúchom.

Reťaz, ty zostaneš so mnou až do smrti.

Som prísny. Skrývam ťa pred sebou samým, skrývam ťa, aby si mi nezviazala dušu. Bože, daj, nech si túto reťaz stále spájam s tebou, nech nie je utrpením sama pre seba, nech v tom vidím obetu pre teba, lebo ja nie som o nič viac, než druhí, aby som sa nemal z čoho kajať.

Nuž pútaj ma, reťaz. Buď mojou kotvou. Nech som ako loď, čo sa konečne zastaví na rozbúrených hladinách. Oslobod' ma, reťaz. Aby som väčšmi pochopil, že mám hranice, že sám nezmôžem nič, iba to, čo mi povoľuje Boh. Aby som nevidel zaľúbenie vo svojej mladosti. Aby som nevidel zaľúbenie vo svojej starobe. Nech nie som pyšný na svoju múdrosť. Oslobod' ma, reťaz.

Reťaz, si železný vodopád stekajúci po mojom tele. Reťaz, si ako chodník, úzka cesta cez bránu. Reťaz, dvíhaš padacie mosty. Reťaz, zatváraš vráta. Reťaz, uzatvor i mňa, nech sa viem otvoriť.

Tvoje ohnivká sú ako stopy, akoby tadiaľ utekala líška. Objímaš a škrtíš. Budem sa s tebou prísne modliť, a pritom sa budem smiať – tam vo vnútri, v srdci, kam siaháš i ty, reťaz.

Reťaz, buď rebríkom. Vystúpim na tebe k Bohu. Zdá sa mi, že i dážď sa spúšťa z oblakov na zem v reťaziach. Že i vinič sa vinie po skalách ako reťaz. Že meteor padá formou zlatej reťaze. Že i vlasy sú reťazami splývajúcimi na plecía – neboli to vari ony, kto spútal Absolóna? Spútaj i mňa, reťaz.

A tak chcem byť, reťaz, voľný i spútaný. Chcem byť vyčerpaný i silný. Chcem byť mŕtvy i vzkriesený. Slobodný i poslušný. To všetko pre Ježiša. Za seba, i za druhých.

Ukry sa vo mne, reťaz.

Ukryjem sa v tebe, reťaz.

Spútaj ma, reťaz.

Oslobod' ma, reťaz.

Vinculum caeleste.

Reťaz,

reťaz,

reťaz.

JÚL

Cézar, tvoj mesiac šumieva pod splavom lúčnych bylín, Cézar, tvoj mesiac ukázal, ako sa veľmi mýlim, Cézar, tvoj mesiac bubnuje na pochod búrkam zo striech, Cézar, tvoj mesiac utíši úškľabok, hnev a posmech, Cézar – oblaky ako šiatre, dážď z nich vrhá tieň, Cézar, blesk je vraj kopijou – a kto sa vrhne preň? Cézar, tvoj mesiac v tóni vrúb bdie a zaspí potom, Cézar, tvoj mesiac ako šíp ma zranil so životom, Cézar, tvoj mesiac spod ruží pozná včelí hlas, Cézar, jesenní nepriatelia nevideli nás, Cézar, vraj vodu z voní štiav dnes v sadoch niekto pil, Cézar, hlásia sa k tebe kraje, čo si nedobyl, Cézar, hlásia sa dŕžavy, a nik ich nedrží, Cézar, rozdeľuj oblaky z toľkých prietrží! Cézar, dal si nám chlieb a hry, nuž júl sa zmieta v hrách, Cézar, o tebe netuším, kde leží tvoj prach, Cézar, na Forum Romanum už kvitli jasene, Cézar, vietor je baletka s bielou na scéne, Cézar, vidíš ju v oblakoch na štíhlych nohách briez? Cézar, vezieš k nám vojakov, búрку s nimi vez, Cézar, tvoj mesiac slávime na konci jeho íd, Cézar, nikdy sa nevracaj, na veky raz príď, Cézar, veď v slzách vojakov odlesk sám si bol, Cézar, to ja ti prinesiem zväzok gladiol, a možno posol z dávnych tiem už k tvojmu hrobu bežal. Tu leží starec – júl. A kde máš hrob ty, Cézar?

KATARÍNA
DŽUNKOVÁ

▲ IVA JAROŠOVÁ-ŠTRBOVÁ: Chvála múdrosti, akryl a olej na plátne, 90 x 70 cm, 2019

◀ HUBERT CZAJKOWSKI: Sw. Andrej-Swierad (detail), kombinovaná technika na papieri, 42 x 59,7 cm, 2019

Erik Ondrejička

Kľúče

Večné putovanie vlín
v snovej priehľadnosti
po piesčitom dne

levitácia listu nad lesnou cestou

vtáčik
ktorý sa prestal odrážať od vzduchu

a slza dojatia
ktorú nemožno prehltnúť
pretože nič z toho nie je skutočné

Ale aj drahí milovaní
vzdialený iba na dotyk od spomienky

Ktovie
či ma aj vy vidíte
z jej druhej strany
keď sa brána sveta otvára
vždy iným kľúčom

Odchádzanie

Ospalý kocúr
ako jesenný večer
vyskočil na moje kolená
a ušľapáva čosi hlboko vo mne

Som si takmer istý
že zdieľa môj smútok
za snívaním o tom
čo mám

Možno ani on by nechcel ostať
na povrchu mladý
aby sa vyhol starnutiu dovnútra

vo chvíli
keď sa všetko deje samé od seba
vo svete
kde pomalé odchádzanie
smeruje do hĺbky

Ručný papier

Slová tu sú aj nie sú
tak ako aj my
Sme tu a zároveň tu nie sme

Slová nenapísané sú iné
ako slová nevyslovené

Už dlho som necítil
také šťastie a bohatstvo
ako dnes
keď som po hodinách sedenia
nechal ručný papier
celkom prázdny

Iba moja tvár túžila cítiť dážď
alebo lúče slnka
medzi vecami
ktoré musia umrieť
aby zmenili svoje miesto

Pavilón čistého zvuku

V začiatku štebotu je aj jeho koniec

No ako nakresliť
že tichá obloha prekrojená trepotom krídel
je pred ním vyššia
a po prelete
sú jej kúsky ostrejšie?

Precitnutý vo svetle
som vždy na inom mieste
ako ma zastihne noc

Píšu
že Cesta vedie vždy aj tmou

a že ťažko sa hľadá cesta krajinou
zablúdeným v sebe

A možno aj to je len príbeh
nesúci vedomie kamkoľvek
s bezpečným návratom späť
a s čistým zvukom
ktorý sa má vysloviť

Možno len pre úplnosť
alebo pre vesmír
ktorý má niekde sluch

a aj vo vnútri Pavilónu
záleží len na tom
aký význam priradiť tichu

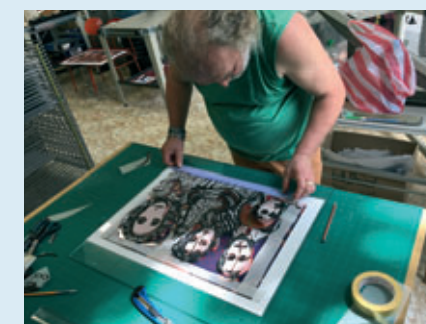
Stretnutie

Zviera

Audiencia

JAROSLAV UHEL, Cyklus troch serigrafii na paieri, 3 x (45 x 64 cm), 2019

Projekt sa počas sympózia realizoval vďaka podpore Slovenského zväzu podpredsedníka Ing. Ľudovíta Bartoša, CSc. a viceprezidenta zväzu a majstra sieťotlačiaru Lubomíra Kobidu.

Vtáčím perom

Škoda
že už nepíšu básne vtáčím perom

Možno by v nich bolo viac vetra
ktorý ako súmrak letí za obzor
a potom sa iba tak vráti späť
ako čosi z diaľok
z výšok
a z hĺbok vecí
na ktoré niet slov

Čosi
čo ľahko a presne
dosadne na vodu
a spojí sa s piesňou
v ktorej práve putuje more

Keby slová prešli vtáčím perom
možno by do nich z oblohy vošlo
niečo vzácne
čo nespochybní ani človek

Puklina

Prezeráte si ju
a vyzerá byť v poriadku
Pre istotu sa pozriete znova
a objavíte puklinku

Vojdete do nej
a je taká obrovská
že sa vám zakrúti hlava

Je v nej všetko
na čo si spomeniete
veci aj ľudia
ktorí by mali byť mŕtvi

Kým váhate
či sa nemáte vrátiť
otvor sa stratí

Blúdite tými priestormi
ako v sne
Voláte
ale vlastné slová sa vrátia v ozvene

Vysielate signály
ale po čase prídu z diaľky
trochu zmenené späť

Hľadáte cestu von
a nájdete ďalšiu puklinu
ale za ňou je to rovnaké

Nič vás nevarovalo
Žiadne krikľavé farby

jedovatých žiab
cinkanie po otvorení dverí
ani tabuľka
Odtiaľto niet cesty späť

Viete len
že je to niečo paralelné
a nekonečné
z čoho niet návratu
a čo vás pomaly mení
na nedopísateľnú zbierku
do ktorej ste vošli
puklinkou v sebe

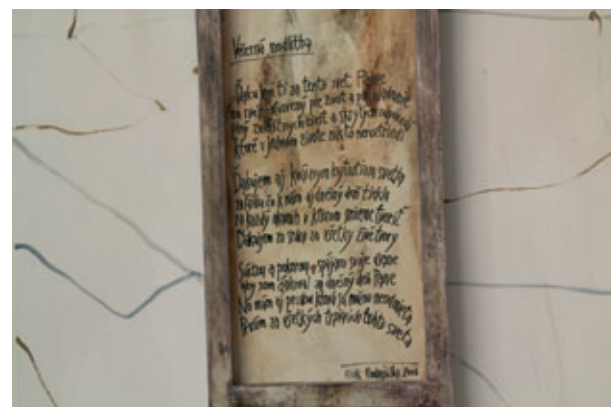
Večerná modlitba¹

Ďakujem ti za tento svet Pane
za svet stvorený pre život a pre hľadanie
plný zvláštnych ciest a skrytých odpovedí
ktoré v jednom živote nikto neroztriedi

Ďakujem aj krásnym bytostiam svetla
za lásku čo k nám aj dnešný deň tiekla
za každý okamih v ktorom smieme tvoriť
Ďakujem zo srdca za všetky živé tvory

S úctou a pokorou spájam svoje dlane
aby som ťaľkoval za dnešný deň Pane
No mám aj prosbu ktorá sa možno neodmieta
Prosím za všetkých trpiacich tohto sveta

¹Báseň *Večerná modlitba* (malba na drevo od výtvarníka Fera Guldana) je súčasťou interiéru Kaplnky Matky ustavičnej pomoci (Detská nemocnica na bratislavských Kramároch).
Pozn.: Výtvarník Fero Guldan patrí i medzi účastníkov výtvarnej sekcie sympózia ORA ET ARS SKALKÁ. Podujatia sa zúčastnil v roku 2017.

Erik Ondrejička

LADISLAV HODNÝ (mladší): Anjel, akryl a striebro na plátne 50 x 40 cm 2019

SÁM S NAMI

Janko Silan

(* 24. 11. 1914 – † 16. 5. 1984)

Tento rok dvetisíc devätnásť je takpovediac zasvätený jubileám Janka Silana, (vlastným menom Ján Ďurka), katolíckeho kňaza a významného slovenského básnika. Veľa dôvodov nás i dnes oprávňuje a nabáda, aby sme vrátili košaté básnické dielo Janka Silana do pozornosti dnešnej generácie milovníkov poézie. Redaktor vydavateľstva Slovenský spisovateľ Milan Kraus v r. 1967 pod názvom SÁM S NAMI vydal citlivý výber zo Silanovej širokorozchodnej tvorby, čím nám po dvadsaťročnej odmlke, zavinenej nepriazňou komunistickej ideológie umožnil vrátiť sa nielen k Silanovej poézii, „vyslovujúcej sa o veciach krásnych a vznešených a pritom blízkych a prostých, ktoré nám umožňujú vnímať krásu ako opravdivú hodnotu v živote...“ (C. Kraus), ale aj k poézii a básnikom vtedajšej neformálnej skupiny „Katolícka moderna“ a tých básnikov, ktorých poézia nestriasla zo svojho pláštá kvapky duchovnej rosy. Básnik i redaktor mali z čoho vyberať. Počnúc prvou Silanovou básnickou zbierkou Kuvici cez zbierky Kým nebude doma, Piesne z Javoriny, Piesne zo Ždiaru a ďalšie až po Oslnenie. Svojich štyridsať tvorivých rokov básnik Janko Silan sám ohodnotil slovami – „... aby som vravel pravdu číru/, to sú tie moje lety do vesmíru/, kde netreba ani nôh/. Končia sa šťastne v srdci tvojom./

A všade je tam Boh.“ Množstvo Silanových oslavných básní Boha a Jeho účasti na našom živote, by ho mohlo pasovať za básnika šťastných a radostných dní. Jeho (i naše) dni však boli aj iné:

„Teraz sa večerí a ja sa pýtam, kde si, môj Bože, keď tu trpím, keď...
Už sa sem hrnie tma, kým listy čítam, tie listy života a jeho bied.
Už snehy nezadržia svetlo. Mizne, už mizne ten jas, čo som miloval,
a teraz v chápadlách ma majú trýzne. Tie hrozné trýzne noci, ten tiem žiaľ...“.
(Teraz sa večerí a ja sa pýtam.)

Alebo na inom mieste priznáva:

„Môj svet je ťažší ako les, / čo hučí, sníva o premene.
Včera bol iný, než je dnes, / ako aj piesne utajené, /
ako aj cesta do nebies. / Padajú veľké temné tiene /
a čoraz väčší des /na moje kroky zamyslené.

Naše potulky krajinami básnikovho sveta nás aj dnes privedú k zázračným miestam s mystickou príchutou:

„To nevýslovné žije v nás, / možno, že láska, možno krása /,
tajomstvo isté, i keď zdá sa / byť zdanlivé jak zašlý čas. /
V neviditeľne žiari jas – a / zas, a zas a potom zasa /
hlbky sa k svojmu slovu hlásia. / Už si ich, duša, našla raz /,
a dobre tak žes´ iba žasla...
(Portrét jednej duše).

Táto spevná poézia je chrbtovou kosťou celej Silanovej tvorby. Spevnou zostáva aj v zbierke Úbohá duša na zemi.

Putujúc svetom /úbohá duša je len muškou. / Lež svieti! Je to / jej najvzácnejšou skúškou.“

Isteže roky nútenej odmlky ohrozili jeho šancu na návrat do oficiálnej literatúry, ale dubčekovský odmäk mu vrátil odvahu ozvať sa zo svojej samoty. Nevzdal svoj zápas o dušu, k čomu mu možno pomohol aj český básnik Jakub Deml svojou odpoveďou na Silanov list: „Jste básnik, nad to dobrý básnik...“

Príbeh jeho utrpenia a svoj zápas o svoju „úbohú dušu na zemi“ nájdeme v posmrtno vydanéj knižke Janka Silana Dom opustenosti. (Slovenský spisovateľ, 1991.) Knižku venoval „... pamiatke svojej drahej mamy Heleny Ďurkovej. Ach, ako dávno umrela! Ona ma prvá naučila rozprávať, ona ma naučila, že aj sen je pravda. Odtedy, od mala, milujem aj sny svojich blízkych väčšmi, než seba. JANKO SILAN“.

Táto kniha nám otvára takpovediac básnickú dielňu svojho autora. Avšak hoci sa nás básnik usiluje presvedčiť, že hrdinom – autorom – tohto opusu je istý Ján Blahoslav Čierny, kňaz, v skutočnosti je denníkom básnikovým. V čase jeho vydania (1991) išlo priam o pozvanie do domu básnikovej poézie, do atmosféry čias neslobody a do odkrývania tajomstiev, zatavených do denníkových zápiskov Jána Blahoslava. I tu je najčastejším objektom básnikovej lásky jeho matka, ale zmes zápiskov, poznámok a príbehov robí z nich kroniku – svedectvo Jána Blahoslava Čierneho o svojom dve desaťročia trvajúcim pobyte úbohej duše na zemi, ktoré na desiatkach príbehov svojich i príbehov prikázaných i neprikázaných spolupútnikov vyjavuje podstatu svojho i nášho reálneho či virtuálneho väzenia. Dom opustenosti je milým a povzbudzujúcim zistením, že ani po 35 rokoch po básnikovej smrti (a 105 rokoch od jeho narodenia) meno a dielo básnika Janka Silana nezapadlo do zabudnutia. Človek potrebuje poéziu a Janko Silan mu svojím dielom aj dnes ponúka pieseň o láske. O láske k Bohu, vlasti a k človeku.

Veď mladý ešte a už starý,
sľa hradu zrúcanina.
No ešte ruky spína.
Najkrajšie zjari.

Ale už jeseň veje –
ten výkrik Eli, Eli, lama sabaktani
znie ako úsmev odovzdaný.
Jediný hreje.

Jak málo, málo treba času,
aby sa v tvojom srdci ticho smialo!
To ticho najviac, najviac dojmalo,
rodilo krásu.

Nebola smutná, že je sama.
Spievala, spieva. Ani nevie o tom,
akým je zaliata vždy potom,
aká ju dráma
ešte len čaká. Rozprestrela
si zlaté vlasy ako blesky
a rosou, padajúcou z briezky,
omladla celá.

(Óda na Dom opustenosti, úryvok.)

Pripravil: Rudolf Dobiáš

SILA • NITRA • SPIŠSKÁ
KAPITULA • ŽDIAR • LIP
TOVSKÝ • HRÁDOK • VAŽEC

Z poézie Janka Silana

Jak je to ťažké

V mlčaní zosilnel mi hlas
a teraz teda znovu začínam.
Len bolí ma, že torzo zas
ostane a že nepostačí nám.

Jak je to ťažké, ach, jak je to ťažké
otvoriť ústa ku oslave!
Závidím rozkvitnutej nemej kaške,
závidím mladej, sviežej tráve:

ony to vedia už tým, tým, že rastú,
v rozvoji vlastnom verne spievajú.
No srdce ľudské pieseň raz tam, raz tu
zatají. Boh vie, prečo skrýva ju.

V prírode

Vzdych

Ach, všetko len raz klíči
na tomto svete.
Viac osud nedožičí,
hľa, prázdne siete.

Ach, toto slovko. Raz
jak veľmi bolí.
Keby sme zas a zas
tak pred ním boli!

No život náš je iba dym,
hľa, stúpa hore.
Vidíš ho? Ja ho nevidím.
Je na obzore?

Boh – vietor blízkosť striasa
– kde chce, vane.
A dym v ňom prepadá sa
tak nebadane.

(Kým nebudeme doma, 1943.)

Návšteva priateľov

AKO MI SLNKO JASNE SVIETI

Ó, diaľky čisté, vábivé!
Buď šťastná, duša, dobre je ti,
že zostala si nažive.

Krutý bol čas a tma len. Cestou
som išiel, padol, zastonal.
Všetko je znakom Božích trestov,
že sám som si ich privolať.

Dnes viem to iste, poranený
na ľavej nohe, na rukách.
Lež kameň je už odvalený
a prebral som sa v mrákotách.

Ó, duša, ďakuj anjelovi,
že stále bedlí na stráži.
Baránok, zamotaný v kroví,
ešte sa trepem... Najkrajší

však postup víťazne ma nesie
CELÉHO z času na večnosť –
len čože, keď si duša vezie
tam všetko – a to nie je dosť.

Opekačka s priateľmi v prírode

Je všade voda, niet len veselí,
je všade večná blaženosť.

BLAHOSLAVENÝ, KTO UŽ NEZHREŠÍ
a k Bohu kráča priamo.
Ostatné doplní sa samo,
keď človek vie, že poteší
úbohú dušu na zemi.
Môže byť múdry, kto už neverí
svätcom, že žijú dobre?
Lež prečo potuteľne žobre,
aby sa zmocnil tvojej nádhery,
úbohá duša na zemi?

Ja stále na tom trvám, čo by priam
anjeli ináč chceli:
život je pravý, celý,
keď dvíha si ho k nebesám
úbohá duša na zemi.

A potom, načo by sme tápali
na cestách našich nudných?
Poteší všetkých smutných
len Boh. Kiež by v tom chápali
i biednu dušu na zemi.

Slúženie Eucharistie

BÁSNICI PEJTE PAŠIE,
evanjelisti!
Koľký z nás už nežije!
Raz sa to zistí,

jak trápili nás beštie
v tme nenávisti.
Jas predsa v nás jak svieži je,
a v nich jak hmlistý!

Deň čo deň ešte krajší je,
kto zostal čistý.
Na účet demokracie
maršparádisti
vrhli sa i nám na šije
a krv chcú hlísty.

Niet nad nás horšej nácie!
Kde ujst, kde ísti?
Lež láska všetko prežije,
buďme si istí –
a veniec večnej glórie
nik nezohyzdí.

(Úbohá duša na zemi. 1948.)

•
(Z poézie Janka Silana vybral Rudolf Dobiáš.)
•

Pod Spišským hradom

•
POĎAKOVANIE
Ďakujeme Rímskokatolíckej farnosti vo Važci a farskému administrátorovi
tejto farnosti vdp. Mgr. Romanovi Šemrákovi za poskytnuté fotografie zo
života Janka Silana.

Rudolf Dobiáš

básnik a spisovateľ, koordinátor literárnej sekcie

narodený/born 29. 9. 1934 v Dobrej pri Trenčíne

adresa/address Trenčianska Teplá-Dobrá

email kontakt/contact dobiasrudo@gmail.com

web prezentácia/presentation

www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/rudolf-dobias

Dana Podracká

poetka a prozaička, prekladateľka, literárna teoretička, scenáristka – literárna sekcia

narodená/born 9. 3. 1954 v Banskej Štiavnici

adresa/address Kolískova 4, 841 05 Bratislava, Slovensko

email kontakt/contact podracka.dana@gmail.com

web prezentácia/presentation sk.wikipedia.org/wiki/Dana_Podracká

www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/dana-podracka

Ladislav Hodný st.

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 14. 2. 1943 v Týne nad Vltavou (Česká republika)

adresa/address Nábřeží 5. května, 199, 375 01 Týn nad Vltavou, Česká republika

mobil kontakt/contact +420 602 103 888

email kontakt/contact ladislavhodny@centrum.cz

web prezentácia/presentation www.artisticstores.com/en/artists/62

Martin Kellenberger

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 11. 10. 1957 v Bratislave

adresa/address Urbánkova 8, 811 04 Bratislava

email kontakt/contact m.kellenberger@centrum.sk

mobil kontakt/contact +421 915 395 373

web prezentácia/presentation www.martin-kellenberger.com

Ján Zambor

básnik, literárny vedec, prekladateľ, vysokoškolský profesor – literárna sekcia

narodený/born 9. 12. 1947 v Tušickej Novej Vsi

adresa/address Bzovická 28, 851 07 Bratislava

email kontakt/contact jan@zambor.sk

web prezentácia/presentation

www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/jan-zambor

Iva Jarošová-Štrbová

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 27. 10. 1959 v Zlíne

adresa/address Podzáhradná 100/k, 821 06 Bratislava

mobil kontakt/contact +421 918 372 770

email kontakt/contact iva.strbova7@gmail.com

web prezentácia/presentation www.krestum.sk/author/iva-strbova/

Jaroslav Uhel

výtvarník, vysokoškolský profesor – výtvarná sekcia

narodený/born 18. 1. 1954 v Palúdzke

adresa/address Za Mlynom 3, Palúdzka, 031 01 Liptovský Mikuláš

email kontakt/contact jaroslav.uhel@umb.sk

mobil kontakt/contact +421 905 639 235

web prezentácia/presentation www.uhel.sk

Erik Ondrejčka

básnik – literárna sekcia

narodený/born 1. 5. 1964 v Bratislave

adresa/address Čapkova 1, Bratislava

email kontakt/contact erik.ondrejcka@gmail.com

web prezentácia/presentation www.litcentrum.sk/autor/erik-ondrejcka

Katarína Džunková

poetka – literárna sekcia

narodená/born 4. 11. 1987 v Košiciach

adresa/address Praha, Petrohrad

email kontakt/contact katarina.dzunkova@seznam.cz

web prezentácia/presentation dzunkova.blog.sme.sk

Maria Jesus Machek-Rivero

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 14. 11. 1965 v Granade (Španielsko)

adresa/address Nad Bednarovým 10, Marianka

email kontakt/contact mariajesusrivero@gmail.com

mobil kontakt/contact +421 949 730 102, + 421 949 867 861

web prezentácia/presentation www.mariajesusrivero.com

Agnieszka Ślodkowska

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 13. 11. 1973 v Ostrowiec Swietokrzyski (Poľsko)

adresa/address Warszawa

email kontakt/contact slodzia@wp.pl

web prezentácia/presentation www.slodkowska.pl, FB: slodkowska / painting

Dominik Monček

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 22. 3. 1970 v Martine

adresa/address Pruské 192, 018 52 Pruské, Slovensko

email kontakt/contact moncekdominik@gmail.com

mobil kontakt/contact +421 905 707 096

web prezentácia/presentation www.dominikmoncek.sk

Hubert Czajkowski

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 1. 11. 1973 v Lipsko (Poľsko)

adresa/address Warszawa

email kontakt/contact hubicz@wp.pl

web prezentácia/presentation www.hczajkowski.tumblr.com,

FB: Hubert Czajkowski - komiks i ilustracja

Alena Teicherová

výtvarníčka – výtvarná sekcia

narodená/born 24. 4. 1964 v Považskej Bystrici

adresa/address Fándlyho 124/2, 018 41 Dubnica nad Váhom

email kontakt/contact ala@teicher.sk

web prezentácia/presentation www.teicher.sk

Ladislav Hodný ml.

výtvarník – výtvarná sekcia

narodený/born 1. 9. 1973 v Písku (Česká republika)

adresa/address Nábřeží 5. května, 199, 375 01 Týn nad Vltavou, Česká republika

mobil kontakt/contact +420 736 280 027

email kontakt/contact ladislavhodny@centrum.cz

web prezentácia/presentation Google – heslo: Ladislav Hodný mladší

Ján Krlička

výtvarník – výtvarná sekcia

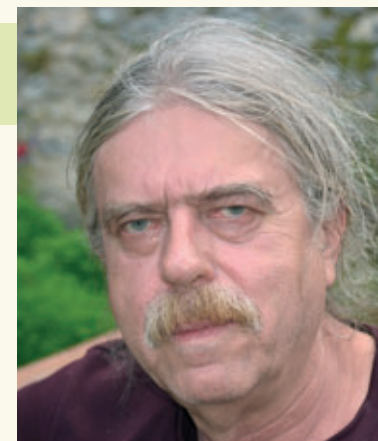
narodený/born 12. 6. 1954 vo Vrchlabí (ČSR)

adresa/address Námestie 1. mája, Prešov

email kontakt/contact jan.krlicka@gmail.com

web prezentácia/presentation www.insitahumenne.sk/krlicka.php

www.facebook.com/jan.krlicka

Marián Kvasnička

historik a znaleec umenia, kurátor sympózia

narodený/born 12. 7. 1955 v Trenčíne

adresa/address Trenčín

email kontakt/contact kvasnicka@stonline.sk

web prezentácia/presentation Google – heslo: Marián Kvasnička

**Autorské
čítania
účastníkov
literárnej
sekcie**

17. 6. 2019 – Rudolf Dobiáš, Katarína Džunková a Erik Ondrejčíka
v Refektári Piaristického gymnázia v Trenčíne • Moderovala Janka Poláková.

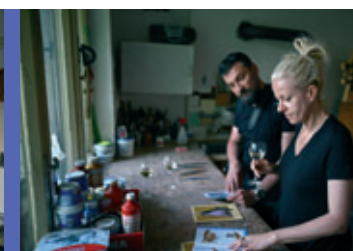
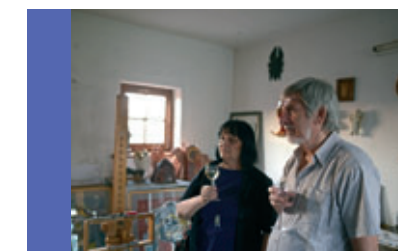

21. 6. 2019 – Rudolf Dobiáš, Dana Podracká a Ján Zambor v Spoločenskej miestnosti Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne na Hasičskej 1 • Moderovala Janka Poláková.

Návštevy v ateliéroch:

20. 6. 2019
u sochára
Dominika Mončeka

21. 6. 2019
u maliara a sochára
Jána Hubinského

22. 6. 2019 – Slávnostné ukončenie sympózia:

H O S T I T E L I A • S Y M P Ó Z I A :

vdp. Mgr. Peter Beňo

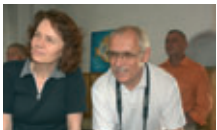
Dištriktuálny dekan Trenčianskeho dekanátu • Správca
rímskokatolíckej farnosti Skalka nad Váhom • Rektor Svätej
sv. Andreja-Svorada a Beňadika na Skalke pri Trenčíne

vdp. Mgr. Dušan Berta

výpomocný duchovný rímskokatolíckej farnosti Skalka nad Váhom

R E S U M É • 2 0 1 9

12. ročník Medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia ORA ET ARS na Skalke pri Trenčíne priniesol celý rad zaujímavých umeleckých osobností v oblasti maľby, kresby, grafickej tvorby, sochárstva a rezbárstva, ako aj v oblasti krásneho slova poézie, prózy a vedeckého poznania. Samotné sympóziu je popri tom miestom nevšedných stretnutí, spoluzdieľania sa, meditácie, vzájomného stolovania a výmeny názorov – teda tvorby stále pohybliveho, tekutého spoločenstva.

Sympóziu ORA ET ARS nemá nijaké apodiktické, vopred dané zadanie v zmysle ideovom či tematickom. No predsa máme očakávanie, že samotný génus loci nejako výraznejšie prispieje k eskalácii duchovnej energie, ktorou sú tieto miesta nabité. Kto by odolal tisícročnej malebnosti starého benediktínskeho kláštora s pustovníckou jaskyňou pod prikrovom lesnej zelene? A nejde len o prostredie kláštora, kostola, farského dvora, ide o myšlienky, ktoré sa tu rodia. Tento plnený prístup ku krajine kláštorska predstavujú obrazy poľskej maliarky AGNIESZKY ŚLODKOWSKIEJ, ktoré sa vyznačujú očarenou vecnosťou a kvalitným maliarskym remeslom. V tejto významovej rádiácii – avšak cestou romantického očarenia a citlivosti na jaskynné svetlo – nachádzame diela ALENY TEICHEROVEJ. Ale vonkoncom nejde len o prostredie kláštora, kostola, farského dvora, ide predovšetkým o myšlienky a emócie, ktoré sa tu rodia.

Najčastejšie sú spojené s Maurovou legendou. Je to uhorská literárna pamiatka z prelomu prvého tisícročia. Zachytáva asketický život, pôstne praktiky a kontemplatívnu povahu modlitby spojenej s namáhavou prácou. Táto legenda venovaná hagiografii pustovníkov – sv. Andrejovi-Svoradovi a sv. Beňadikovi – tvorí jednu z najsilnejších ikonografických matérií sympózia. Aj v prítomnom roku sa táto narácia zjavila v monochromatických obrazoch španielskej maliarky MARIE JESUS MACHEK-RIVERO, ale aj vo vynikajúcich tušových kresbách poľského grafika a ilustrátora HUBERTA CZAJKOWSKIEHO.

Každý rok sa rozširuje aj ikonografická báza sympózia. Popri Maurovej pustovníckej legende sa rozširujú aj biblické, starozákonné aj novozákonné motívy, christologické témy, ako aj inšpirácie mariánske či angelologické. Tu sa typológia autorov už výraznejšie líši. Vidieť to na svetlom nádychaných prácach IVY ŠTRBOVEJ-JAROŠOVEJ, ktorej maľby sú vizualizáciou modlitby. Podobný rozmer – v zmysle hravého premyšľania o sakrálnych krajinách, dejoch a komplexných vnemoch – majú kompozície JOZEFA VYDRNÁKA. Bratislavský výtvarník a pedagóg MARTIN KELLENBERGER po viacerom rokoch exploruje kľúčové postavy biblických dejov – teraz v podobe apoštola Petra a kohúta, ktorý ho nasmeruje k zlyhaniu (tento ťažký príbeh však maliar vidí s rýdzo výtvarnou ľahkosťou). Liptovský umelec a pedagóg JAROSLAV UHEL si v ateliéri SUŠ v Trenčíne počas sympózia vyskúšal zložitosť viacfarebnej sieťotlač v existenciálno-duchovnej figurácii. Krajný pól sympoziálnej tvorby predstavili českí umelci LADISLAV HODNÝ st. a ml. Vychádzajúc z odkazu svojho slávneho predka – umeleckého knihviazača – do svojich „nepredmetných“ obrazov okrem byzantsky pôsobiacej zlatej štruktúry často spontánne vkladajú širšie krajinnárske či spirituálne symboly.

Sympóziu sa popri všetkých tu uvedených témach snaží aj o výtvarno-druhovú profiláciu. Nechýba maľba, kresba, pastel, gvaš, grafika, fotografia, ale pribúdajú aj plastické a sochárske médiá – aj keď tie sú mimoriadne náročné na čas. V tomto roku sympóziu poctil východoslovenský rezbár JÁN KRILIČKA, ktorý nadväzuje na archaický rezbársky archetyp. Bytostným sochárom duchovného nepokoja a bolesti je DOMINIK MONČEK – teraz v ťažkom kánone piety, kde sa Syn a Matka nesú navzájom v dramatickom gravitačnom geste.

Súčasťou výtvarného diania na Skalke sú rôzne aktivity básnikov a spisovateľov. Ich texty zo sympózia tvoria kongeniálny literárny sprievod nášho katalógu. Popri tradičnejšej piesňovej a poetickej tvorbe (RUDOLF DOBIÁŠ aj jeho skvelý výklad a výber katolíckeho modernistu JANKA SILANA) sa výnimčovo lyrikou predstavili DANA PODRACKÁ, citovo-impresívnym vzhľadom KATARÍNA DŽUNKOVÁ, trubadúrsnym modernizmom ERIK ONDREJČÍKA a hlbokomyseľnou filozofiou lyrické matérie JÁN ZAMBOR.

Ak k tomu všetkému prirátame aj odborný seminár, vždy nejakú súvisiaci so Skalcom alebo s mníšskymi tradíciami (jemu je venovaná samostatná príloha OKNO), získame aspoň orientačnú predstavu o tohoročných plodoch požeňaného sympózia ORA ET ARS.

The 12-th ORA ET ARS International Art and Literature Symposium at Skalka near Trenčín brought a wide range of interesting artistic personalities in areas of painting, drawing, graphic performance, sculpture, and woodcarving, as well as in the area of a beautiful word of poetry, fiction and scientific knowledge. The symposium itself is also a place of uncommon meetings, sharing, meditation, intercommunion, exchange of opinions – i.e. creation of a permanently moving, fluid society.

The ORA ET ARS symposium has no apodictic predefined assignment in an ideological or thematic sense. Even though, we have expectations that a genius loci itself will contribute substantially to escalation of spiritual energy with which these places are charged. Who would resist thousand-year old picturesqueness of an ancient Benedictine monastery with a hermitic cave under a forest green cover? And not only an environment of the monastery, church, parish courtyard is of concern, but the ideas borne here are. This plain-air approach to the monastic countryside is represented by paintings by AGNIESZKA ŚLODKOWSKA, Polish painter, featuring with enchanted materiality and a high-quality painter's craft. In this semantic radiation – however, in a way of romantic fascination and sensitivity to cave light – we can find works by ALENA TEICHEROVÁ. Absolutely, not only an environment of the monastery, church, parish courtyard is of concern, but first of all the ideas and emotions borne here are.

They are related to the Moor's legend the most often. It is an Ugrian literary relic from a turn-over of the first millennium. It shows an ascetic life, fasting practices and a contemplative character of praying in connection with hard work. This legend devoted to hagiography of St. Andrew Svorad and St. Benedict, hermits, creates one of the strongest iconographic matters of the symposium. This narration also appeared in monochromatic paintings by MARIA JESUS MACHEK-RIVERO, Spanish painter, but also in excellent drawings in Chinese ink by HUBERT CZAJKOWSKY, Polish graphic artist and illustrator, this year.

An iconographic basis of the symposium also expands every year. Biblical, Old Testament and New Testament motifs, Christological issues, as well as Marian or Angelo-logical inspirations also grow in addition to the Moor's hermit's legend. Typology of authors differs here substantially. It can be seen in works feathered with light by IVA ŠTRBOVÁ-JAROŠOVÁ, the paintings of whom are visualisation of praying. Compositions by JOZEF VYDRNÁK have a similar dimension – in the sense of playful thinking of sacral landscape, stories and complex perceptions. MARTIN KELLENBERGER, artist and pedagogue from Bratislava, has been exploring key characters of Biblical stories for several years – in a form of the Apostle Peter and a cock who will direct him to a failure, now (however, the painter can see this arduous story with purely artistic easiness). JAROSLAV UHEL, artist and pedagogue from Liptov, tried complexity of multicolour screen printing in existential-spiritual figuration in an atelier at the SUŠ (High Art School) in Trenčín during the symposium. Both LADISLAV HODNÝ junior and senior, Czech artists, presented a limit point of performance occurring at the symposium. Based on a message by their famous ancestor – an artistic book-binder – they often insert broader landscape and also spiritual symbols into their "non-objective" paintings in addition to a Byzantine-like acting golden structure.

In addition to all the aforementioned topics, the symposium is also aiming at artistic-generic profiling. Painting, drawing, pastel painting, gouache painting, graphics, photography are not missing, but plastic and sculptor's media increase – even though they are extremely time demanding. JÁN KRILIČKA, a woodcutter from the Eastern Slovakia going on with an archaic woodcutter's archetype, graced the symposium with his presence this year. DOMINIK MONČEK is an intrinsic sculptor of spiritual unrest and pain – in a heavy canon of piety where the Son and the Mother are carrying each other in a gravitation gesture, now.

Different activities by poets and writers are a part of artistic events at Skalka. Their texts from the symposium represent a congenial literary accompaniment of our catalogue. In addition to traditional songlike and poetical performance (RUDOLF DOBIÁŠ and also his magnificent interpretation and selection of JANKO SILAN, catholic modernist), DANA PODRACKÁ presented herself with an exceptional lyric, KATARÍNA DŽUNKOVÁ with emotional-impressive insight, ERIK ONDREJČÍKA with troubadour-like modernism, and JÁN ZAMBOR with a thoughtful philosophy of a lyrical matter.

And if we also add a specialised seminar always somehow related to Skalka or to monastic traditions to the abovementioned (the OKNO (WINDOW), separate attachment, is devoted to it), we will get at least an informative idea on the fruits of the ORA ET ARS blessed symposium this year.

◀ Príspevky autorov k téme seminára boli vydané vo forme kultúrno-historickej prílohy ku katalógu sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2019, pod názvom: *OKNO do histórie – RYBA a KLÁŠTOR* (júl 2019).

OKNO do histórie – RYBA a KLÁŠTOR

(Kultúrno-historický seminár)

• Sprievodné podujatie sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2019

• 18. a 19. 6. 2019

• Miesto: (18. 6. 2019) Kongresová sála Trenčianskeho samosprávneho kraja, (19. 6. 2019) Reštaurácia a pivovar Lanus (Mierové námestie Trenčín)

Autori príspevkov OKNO 2019:

Agnul Floramo (IT)

– *tlmočenie Giorgio Cadorini (IT)*

Igor Zmeták (SK)

Irena Korbelářová (CZ)

Barbora Matáková (SK)

Ján Kubica (SK)

Marián Samuel (SK)

Zora Bielichová (SK)

Danica Hlaváčová (SK)

• • •

Igor Zmeták (SK)

Irena Korbelářová (CZ)

Giorgio Cadorini (IT)

Barbora Matáková (SK)

Marián Samuel (SK)

Danica Hlaváčová (SK)

12. MEDZINÁRODNÉ VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM ORA ET ARS – SKALKA 2019

17. – 23. jún 2019

Areál Malej a Veľkej Skalky pri Trenčíne

Organizátori:

Mesto Trenčín • Trenčiansky samosprávny kraj • Trenčianske osvetové stredisko

v Trenčíne • T-via, o. z. • Farský úrad Skalka nad Váhom

Podujatie podporili:

Beňadik, n. f. • Slezská univerzita – Filozoficko-prirodovědecká fakulta v Opavě. Výzkumné centrum pro kulturní dějiny Slezska a střední Evropy (1000 – 1800) • Věřejná knižnice Michala Rešetku v Trenčíne • Piaristické gymnázium J. Braneckého Trenčín • Drevopal, s. r. o. Ladce • Old Herold, s. r. o.

Realizačný tím:

Mgr. Hana Gallová, Mgr. Janka Masárová, PhDr. Katarína Martinková,

Mgr. Terézia Niková

Garant seminára *Okno do histórie – Ryba a kláštor*: Mgr. Igor Zmeták, PhD.

Koordinátor sekcie literátov: Rudolf Dobiáš

Koordinátor sekcie výtvarníkov: Jozef Vydrnák

Ideový námet: Mgr. Terézia Niková, Mgr. Hana Gallová

Text preambuly: Jozef Vydrnák, korigoval: Rudolf Dobiáš

Autor názvu sympózia, kurátor podujatia

a výstavy po sympóziu: PhDr. Marián Kvasnička

Logo sympózia, typografické ilustrácie, koncepcia

a grafická úprava katalógu: Jozef Vydrnák

Spolupráca na koncepte katalógu: PhDr. Marián Kvasnička,

Mgr. Janka Masárová, Mgr. Hana Gallová

Gramatické korektúry: Jana Muchová

Fotodokumentácia: Štefan Kačena

Do katalógu fotografiami prispeli: Lukáš Kubičina, JUDr. Štefan Majtán, Ing. Ľudovít

Bartoš, CSc., Mgr. Janka Masárová, archív zúčastnených autorov a archív sympózia

ORA ET ARS – SKALKA

Tlač a zhotovenie katalógu: ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava

Náklad: 1000 výtlačkov

ISBN 978-80-7092-058-9

Júl 2019

•

Podakovanie:

J. E. Mons. Viliam Judák, nitriansky biskup • vdp. Mgr. Peter Beňo, rektor svätej sv. Andreja-

-Svorada a Beňadika na Skalke a správca farnosti Skalka nad Váhom, vdp. Mgr. Dušan

Berta, výpomocný duchovný vo farnosti Skalka nad Váhom • Slovenský zväz sieťotla-

čiarov a digitálnych tlačiarov • Mgr. Alena Teicherová • Štefan Kačena • JUDr. Štefan

Majtán • Janka Poláková • Ľuba Trefná • manželia Dužekovi • Ing. Katarína Darvašová

a sprievodcovská služba na kláštore • Ján Hubinský • Ing. Jiří Skřípský

M E D Z I N Á R O D N Ě VÝTVARNO-LITERÁRNE SYMPÓZIUM O R A - E T - A R S - S K A L K A

Pútnické miesto
„**Skalka pri Trenčíne**“
sa skladá z dvoch častí:

Veľkej (alebo aj **Starej**) **Skalky**, tvorenej kláštorom
pozostávajúcím z benediktínskej a jezuitskej časti

a **Malej** (alebo aj **Novej**) **Skalky**, tvorenej dvojvežovou
Diecéznou svätyňou sv. Andreja-Svorada a Beňadika,
a novou krížovou cestou, nachádzajúcou sa na svahu
oproti svätyni.

ISBN 978-80-7092-058-9